

Z P R A V O D A J

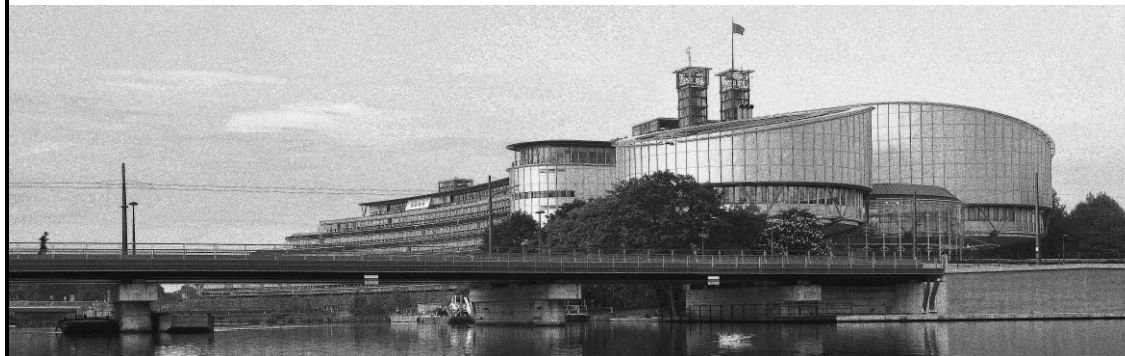
KANCELÁŘE VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE
pro zastupování České republiky před
EVROPSKÝM SOUDEM PRO LIDSKÁ PRÁVA

Ročník 1 / Číslo 3
Září 2013

Přípravován ve spolupráci
s analytickými útvary
Ústavního soudu,
Nejvyššího soudu,
Nejvyššího správního
soudu a Kanceláře
veřejného ochránce práv.

Přináší ve formě anotací
informace o aktuální
judikatuře ESLP vydané
proti ČR i ostatním
státům Rady Evropy.

Vychází čtvrtletně
v elektronické formě
(archiv zde).

„Plné provádění Úmluvy na vnitrostátní úrovni od smluvních států vyžaduje přijetí účinných opatření k předcházení porušením. Veškeré zákony a politiky by měly být formulovány a všichni státní představitelé by měli v rámci své odpovědnosti jednat způsobem, který Úmluvě poskytuje plný účinek. Smluvní státy musí také stanovit prostředky nápravy pro tvrzená porušení Úmluvy. Vnitrostátní soudy by měly brát v úvahu Úmluvu a judikaturu Soudu. Tato opatření by společně měla snížit počet porušení Úmluvy. Také by snížila počet důvodných stížností podávaných k Soudu a přispěla k ulehčení jeho zátěže.“

Bod 7 Prohlášení přijátého na konferenci na vysoké úrovni k budoucnosti Evropského soudu pro lidská práva v Brightonu dne 20. dubna 2012

KONTAKT

Kancelář vládního zmocněnce pro
zastupování ČR před ESLP
Ministerstvo spravedlnosti
Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
e-mail: kvz@mzp.justice.cz
web: www.justice.cz

SLOVO ÚVODEM

Dostává se vám do rukou třetí číslo našeho Zpravodaje věnovaného judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. Najdete v něm anotace vybraných rozsudků a rozhodnutí vydaných během druhého čtvrtletí letošního roku. České okénko v první části Zpravodaje obsahuje mimo jiné anotace dvou rozsudků, shodou okolností trestních, které Soud označil ve vlastní klasifikaci za velmi významné, a sice ve věci *Lavrechov*, v níž došlo k vyjasnění povahy peněžité záruky obviněného pro případ, že se nedostaví k soudu, a ve věci *Rohlena*, která se týká změny úpravy trestní odpovědnosti v průběhu pokračování v trestném činu. Posledně uvedená kauza byla postoupena velkému senátu, takže anotovaný rozsudek není definitivní tečkou a bude někdy napřesrok nahrazen rozsudkem „vyšší“ instance v rámci Soudu.

Zpravodaj však nezahrnuje zdaleka jen trestní kauzy, i když se řada anotovaných případů vztahuje k otázce využití nástrojů trestního procesu či problematice vězeňství, jako např. kauza bývalé ukrajinské premiérky. Pro veřejnou správu může být zajímavá namátkou věc organizace na ochranu zvířat, která napadala úplný zákaz placené politické reklamy v rozhlase a televizi. Jen díky tomu, že britský Parlament spolu s tamními soudy podrobil nezbytnost takového zákazu pečlivé analýze, bylo dle mínění těsné většiny soudců velkého senátu vyhověno velmi přísným požadavkům vyplývajícím ze svobody projevu pro jakákoli omezení demokratické diskuse o záležitostech veřejného zájmu.

Soud se rovněž věnoval francouzské právní úpravě umožňující dlouhodobé uchování otisků prstů osob podezřelých ze spáchání třeba i méně závažné trestné činnosti, posuzoval rizika spojená s vyhoštěním cizinců do různých zemí, ochranu žen před domácím násilím v Moldavsku anebo problematiku vzdělávání, ať už z hlediska přijímání na vysokou školu v Itálii nebo oddělování romských dětí od ostatních v základních školách v Řecku. Do pozornosti Soudu se dostal také případ tragických následků utrženého balkónu pro jeden dětský život v Litvě nebo ochrana před hlukem způsobeným provozováním železniční dopravy v Maďarsku. Ve vztahu k poslední jmenované zemi bylo rovněž posuzováno zdanění zákonného odstupného osob propuštěných ze služebního poměru o sazbě ve výši 98 %. Z hledáčku Soudu také třeba neunikly úniky odposlechů z trestního spisu, k nimž došlo v Rumunsku, což se stalo příležitostí k vymezení závazků státu v oblasti prevence takových úniků.

Věřím tedy, že rovněž tentokrát je náš výběr z nedávné rozhodovací praxe Soudu ve Štrasburku natolik pestrý, že si každý z vás něco inspirativního najde. A to upoutávky na předchozích řádcích nejsou z hlediska obsahu tohoto Zpravodaje zdaleka vyčerpávající!

JUDr. Vít Alexander Schorm,
vládní zmocněnc

Obsah

ROZSUDKY A ROZHODNUTÍ SOUDU PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ	4
Obnova řízení po rozsudku Soudu	4
<i>Rozhodnutí ze dne 4. června 2013 ve věci č. 18136/11 – Melich a Beck proti České republice</i>	4
Peněžitá záruka nahrazující vazbu	5
<i>Rozsudek ze dne 20. června 2013 ve věci č. 57404/08 – Lavrechov proti České republice</i>	5
Zpětné použití trestního zákona	5
<i>Rozsudek ze dne 18. dubna 2013 ve věci č. 59552/08 – Rohlena proti České republice</i>	5
ROZSUDKY A ROZHODNUTÍ SOUDU PROTI JINÝM STÁTŮM	7
Ochrana novinářského zdroje	7
<i>Rozsudek ze dne 18. dubna 2013 ve věci č. 26419/10 – Saint-Paul Luxembourg S.A. proti Lucembursku</i>	7
Placená reklama politické povahy v televizním vysílání	8
<i>Rozsudek ze dne 22. dubna 2013 ve věci č. 48876/08 – Animal Defenders International proti Spojenému království</i>	8
Přiměřenost daňové sazby	10
<i>Rozsudek ze dne 14. května 2013 ve věci č. 66529/11 – N. K. M. proti Maďarsku</i>	10
Restituce	12
<i>Rozhodnutí ze dne 21. května 2013 ve věci č. 31918/08 a další – Merschdorf a ostatní proti Rumunsku</i>	12
Sociálně právní ochrana dětí	12
<i>Rozsudek ze dne 18. června 2013 ve věci č. 28775/12 – R. M. S. proti Španělsku</i>	12
Sociální zabezpečení	13
<i>Rozhodnutí ze dne 14. května 2013 ve věci č. 15189/10 – Cichopek a ostatní proti Polsku</i>	13
Správní trestání	15
<i>Rozsudek ze dne 18. června 2013 ve věci č. 17118/04 – S. C. Complex Herta Import Export S. R. L. Lipova proti Rumunsku</i>	15
Trestní řízení	15
<i>Rozsudek ze dne 16. dubna 2013 ve věci č. 22018/10 – Cășuneanu proti Rumunsku</i>	15
<i>Rozsudek ze dne 25. dubna 2013 ve věci č. 51198/08 – Erkapić proti Chorvatsku</i>	17
<i>Rozsudek ze dne 18. dubna 2013 ve věci č. 19522/09 – M. K. proti Francii</i>	18
Vězeňství	19
<i>Rozsudek ze dne 26. dubna 2013 ve věci č. 40119/09 – Canali proti Francii</i>	19
<i>Rozsudek ze dne 9. dubna 2013 ve věci č. 36228/06 – Kurkowski proti Polsku</i>	20
<i>Rozsudek ze dne 30. dubna 2013 ve věci č. 49872/11 – Tymoshenko proti Ukrajině</i>	21
Vyhošťování	23
<i>Rozsudek ze dne 6. června 2013 ve věci č. 50094/10 – M. E. proti Francii</i>	23
<i>Rozsudek ze dne 27. června 2013 ve věci č. 66523/10 – S. A. proti Švédsku</i>	24
<i>Rozsudek ze dne 16. dubna 2013 ve věci č. 12020/09 – Udeh proti Švýcarsku</i>	25

Vyšetřování	26
<i>Rozsudek ze dne 28. května 2013 ve věci č. 3564/11 – Eremia proti Moldavsku</i>	26
<i>Rozsudek ze dne 13. června 2013 ve věci č. 24402/07 – Vasylchuk proti Ukrajině</i>	28
Vzdělávání	30
<i>Rozsudek e dne 2. dubna 2013 ve věcech č. 25851/09, 29284/09 a 64090/09 – Tarantino a ostatní proti Itálii</i>	30
<i>Rozsudek ze dne 30. května 2013 ve věci č. 7973/10 – Lavidia a ostatní proti Řecku</i>	31
Zajištění bezpečnosti na veřejných prostranstvích	32
<i>Rozsudek ze dne 18. června 2013 ve věci č. 14326/11 – Banel proti Litvě</i>	32
Životní prostředí	33
<i>Rozsudek ze dne 18. června 2013 ve věci č. 50474/08 – Bor proti Maďarsku</i>	33
SLOVO ZÁVĚREM	35

ROZSUDKY A ROZHODNUTÍ SOUDU PROTI ČESKÉ REPUBLICE

OBNOVA ŘÍZENÍ PO ROZSUDKU SOUDU

Rozhodnutí ze dne 4. června 2013 ve věci č. 18136/11 – Melich a Beck proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně prohlásil za zjevně neopodstatněnou stížnost, v níž stěžovatelé namítali, že v trestním řízení, které bylo obnoveno po rozsudku Soudu v jejich věci, nebyly nedostatky, na které Soud poukázal, adekvátně napraveny.

(i) Okolnosti případu

V lednu 1999 došlo mezi stěžovateli a třemi policisty k incidentu, který následně popisovali stěžovatelé a policisté odlišně. Stěžovatelé byli obviněni ze spáchání trestného činu útoku na veřejného činitele a v září 1999 byli shledáni vinnými ze spáchání tohoto trestného činu a byl jim uložen podmíněný trest odnětí svobody. Ústavní soud v říjnu 2001 nalezl v postupu orgánů činných v trestním řízení řadu procesních pochybení a odsuzující rozsudek zrušil. V červnu 2002 byli stěžovatelé znovu shledáni vinnými a odsouzeni ke stejnému trestu. Druhé ústavní stížnosti stěžovatelů již Ústavní soud nevyhověl a v březnu 2004 ji odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Dne 24. července 2008 vydal Soud rozsudek (*Melich a Beck proti České republice*, č. 35450/04), ve kterém shledal, že stěžovatelům bylo v rozporu s čl. 6 odst. 1, 2 a 3 písm. d) Úmluvy upřeno právo na spravedlivý proces. Tento závěr Soud odůvodnil především tím, že • policisté nezajistili více svědků, což negativně ovlivnilo následující vyšetřování, • obecné soudy nevyvodily žádný důsledek z názoru Ústavního soudu, že nedostatek důkazů či nedostatečně zjištěný skutkový stav nemohou být přičítány k tíži stěžovatelů, • nebyla vyslechnuta svědkyně V. D., • obecné soudy dostatečně neodůvodnily svůj závěr o nevěrohodnosti svědků P. V., J. J. a Z. Š. a • dostatečně nevysvětlily, proč svědka I. D. vyslyšely v nepřítomnosti stěžovatelů.

Stěžovatelé po rozsudku Soudu podali návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem. V dubnu 2009 Ústavní soud řízení obnovil a v červenci 2009 zrušil rozhodnutí městského soudu, kterým byli stěžovatelé odsouzeni (nález sp. zn. Pl. ÚS 1/09).

V říjnu 2009 konal městský soud ve věci stěžovatelů jednání, na jehož závěr vyhlásil rozsudek, kterým odvolání stěžovatelů odmítl. V odůvodnění rozhodnutí mj. podrobněji rozvedl, proč soud prvního stupně postupoval správně, když neuvěřil výpovědím stěžovatelů, které se od sebe lišily. Dále se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně ohledně nevěrohodnosti svědků P. V., J. J. a Z. Š. a poukázal na některé další ne-

přesnosti a neurčitosti jejich výpovědí. Uvedl také, že svědek I. D., jehož výpověď se po celou dobu řízení neměnila, vypověděl, že slyšel, jak se svědkyně P. V. a J. J. předem domlouvají na obsahu svých výpovědí. Městský soud též podrobně zdůvodnil, proč byl svědek I. D. vyslechnut v nepřítomnosti stěžovatelů. Dále uvedl, že výpověď tohoto svědka byla přesvědčivá, a svědkyni V. D. proto již nebylo třeba vyslyšet. Městský soud uzavřel, že skutkové závěry, ke kterým soud prvního stupně dospěl, byly úplné, správné a podložené provedenými důkazy.

Stěžovatelé podali ústavní stížnost, ve které vznesli řadu argumentů, které podle jejich názoru dokládaly, že městský soud nenapravit pochybení, která zjistil Soud ve svém rozsudku z července 2008. Ústavní soud nicméně dospěl k opačnému závěru a stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K torzenému porušení článků 1, 6 a 46 Úmluvy

Stěžovatelé namítali, že městský soud a Ústavní soud nerespektovaly závěry a ducha rozsudku Soudu z července 2008, který byly povinny vykonat.

Soud v první řadě připomněl, že z jeho judikatury vyplývá, že je oprávněn přezkoumávat rozhodnutí, která byla vydána v řízení, které bylo na vnitrostátní úrovni obnoveno po jeho rozsudku, pakliže jimi došlo k novému porušení Úmluvy [srov. např. *Verein gegen Tierfabriken (VgT) proti Švýcarsku* (č. 2), č. 32772/02, rozsudek velkého senátu ze dne 30. června 2009]. Přezkum Soudu se navíc v projednávaném případě nijak nepřekrýval s dohledem, který nad výkonem rozsudku vykonal Výbor ministrů Rady Evropy, jelikož Výbor ministrů uzavřel dohled konstatováním, že Ústavní soud zrušil rozhodnutí městského soudu a dalšími rozhodnutími vydanými v obnoveném řízení, která jsou naopak předmětem řízení o nové stížnosti, se již nezabýval. Soud proto uzavřel, že je příslušný se stížností zabývat, a zaměřil se na otázku, zda v obnoveném řízení došlo k novému porušení Úmluvy.

V této souvislosti Soud uvedl, že z jeho rozsudku z července 2008 nevyplývalo, že by vnitrostátní soudy měly zrušit odsouzení stěžovatelů; měly toliko povinnost v obnoveném řízení respektovat všechny požadavky spravedlivého procesu.

Soud shledal, že městský soud tím, že doplnil své odůvodnění, proč nebyla vyslechnuta svědkyně V. D., proč považoval výpovědi svědků P. V., J. J. a Z. Š. za nevěrohodné a proč byl svědek I. D. vyslechnut v nepřítomnosti stěžovatelů, dostatečně reagoval na většinu výtek, které Soud ve svém rozsudku z července 2008 formuloval.

Ohledně pochybení policie spočívajícího v neidentifikování více svědků předmětné události již Soud v rozsudku z července 2008 konstatoval, že později ho již nebylo možné napravit, proto ho ani městský soud v obnoveném řízení nemohl zhojit.

Toto pochybení nicméně souviselo s poslední výtkou, kterou Soud formuloval ve svém rozsudku z července 2008, totiž že z odůvodnění rozhodnutí vnitrostátních soudů nebylo zřejmé, že soudy nedostatek důkazů a mezery ve skutkových zjištěních nepřičítaly k tíži stěžovatelů. V obnoveném řízení však městský soud dospěl k závěru, že provedené důkazy umožňují úplně a správně zjistit skutkové okolnosti případu a není možné se ztotožnit s výpověďmi stěžovatelů, které se liší jak od výpovědí policistů, tak mezi sebou. Jelikož je Soud oprávněn činit vlastní skutková zjištění či hodnotit odlišně provedené důkazy jen v případě, že úvahy vnitrostátních soudů jsou svévolné, což v projednávaném případě nenastalo, Soud tento závěr městského soudu nepřehodnocoval.

Soud s ohledem na výše řečené uzavřel, že stížnost je nepřijatelná pro zjevnou neopodstatněnost.

PENĚŽITÁ ZÁRUKA NAHRAZUJÍCÍ VAZBU

Rozsudek ze dne 20. června 2013 ve věci č. 57404/08 – Lavrechov proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl šesti hlasy proti jednomu k závěru o neporušení práva stěžovatele na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel, ruský občan podnikající v České republice, byl v roce 2001 obviněn z trestného činu zneužívání informací v obchodním styku a podvodu, vzat do vazby a později i obžalován. V roce 2002 byl propuštěn z vazby po zaplacení peněžité záruky ve výši 10 mil. Kč, bylo mu uloženo, aby se zdržoval a přebíral poštu v místě svého trvalého bydliště v České republice. Později se souhlasem soudu odcestoval za účelem návštěvy rodiny do Ruska, odkud se však již nevrátil, ani když mu byl vystaven nový cestovní doklad náhradou za ten údajně ztracený.

V následujících letech se soud pokoušel stěžovatele předvolat k hlavnímu líčení, stěžovatel si poštu v místě bydliště v Rusku, jehož adresu soudu sdělil, nepřebíral ani soudu nepodal zprávu o tom, kde se zdržuje. V roce 2006 se konalo hlavní líčení proti stěžovateli jako proti uprchlému. Stěžovatel byl zproštěn obžaloby, odvolací soud navíc rozhodl o propadnutí peněžité záruky, jelikož stěžovatel mařil trestní řízení a do České republiky se navzdory svému slibu nevrátil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal porušení svého práva pokojně užívat majetek, neboť jeho peněžité záruka připadla státu, ačkoli byl obžaloby zproštěn.

Soud v prvé řadě konstatoval, že připadnutí peněžité záruky státu představuje zásah do majetkových práv stěžovatele. Článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě vyžaduje, aby byl zásah zákonný, byl v obecném zájmu a byl přiměřený. To znamená, že musí představovat spravedlivou rovnováhu mezi požadavky obecného zájmu společnosti a požadavky na ochranu základních práv jednotlivce. Soud konstatoval, že zásah byl zákonný a současně sledoval legitimní cíl řádného vedení trestního řízení a boje proti trestné činnosti.

V rámci testu přiměřenosti Soud zdůraznil, že peněžité záruka ve výši cca 400 tis. € představuje značnou finanční částku, nicméně stěžovatel netvrdí, že výše peněžité záruky byla nepřiměřená. Byl jí ostatně schopen složit rychle a bez velkých obtíží. Posléze se Soud soustředil především na otázku, zda mělo být pozdější zproštění viny relevantní pro rozhodování o připadnutí peněžité záruky státu. Podle Soudu skutečnost, že stěžovatel byl obžaloby nakonec zproštěn, sama o sobě neznamená, že jeho trestní stíhání bylo nezákonné. Stát má totiž i tehdy legitimní zájem na řádném vedení trestního řízení a na tom, aby se obvinění nevyhýbali spravedlnosti. Výsledek trestního řízení nemá tudíž spojitost s otázkou propadnutí peněžité záruky. Soud dospěl k závěru, že stěžovatel svým jednáním (nedostavení se k žádnému soudnímu jednání, několikaletý pobyt v zahraničí, neposkytnutí součinnosti) skutečně zkomplikoval vedení trestního řízení a propadnutí záruky sám zavinil, jelikož nedodržel podmínky přijetí peněžité záruky.

K porušení článku 1 Protokolu č. 1 tedy nedošlo.

(iii) Oddělená stanoviska

S názorem většiny se neztotožnil soudce Aleš Pejchal.

ZPĚTNÉ POUŽITÍ TRESTNÍHO ZÁKONA

Rozsudek ze dne 18. dubna 2013 ve věci č. 59552/08 – Rohlena proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že v případě stěžovatele nebyla porušena zásada zákazu trestu bez zákona a zákazu uložení přísnějšího trestu, než stanoví zákon v době spáchání trestného činu, vtělená do čl. 7 odst. 1 Úmluvy. Ve zbytku stížnost Soud prohlásil za nepřijatelnou.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel byl v roce 2007 odsouzen pro trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě mimo jiné k podmíněnému trestu odnětí svobody. Jednání zakládajícího skutkovou podstatu trestného činu se dopouštěl v letech 2000 až 2006 vůči své manželce, která při několika příležitostech musela vyhle-

dat lékařskou pomoc. Vnitrostátní soudy stěžovatelevo jednání posoudily jako pokračující trestný čin a uplatnily na ně ustanovení § 215a odst. 2 písm. b) zavedené do trestního zákona s účinností od 1. června 2004.

Při posuzování jednání stěžovatele soudy vyšly ze zásady, uplatňované jak v soudní praxi, tak v právní nauce, že rozhodným okamžikem pro posouzení pokračování v trestném činu tvořícím jeden skutek je okamžik dokončení posledního útoku, a konstatovaly, že útoky stěžovatele předcházející účinnosti novely trestního zákona byly trestné i podle dosavadní právní úpravy, a sice podle § 197a (násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci) nebo § 221 trestního zákona (ublížení na zdraví). Mohly být proto posouzeny společně s jednáním spáchaným po změně právní úpravy. Věc byla projednávána před čtyřmi brněnskými soudy (městským, krajským, nejvyšším a ústavním), přičemž poslední rozhodnutí padlo v červnu 2008.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel před Soudem namítal retroaktivní uplatnění trestního zákona a tvrdil, že jeho jednání mělo být posouzeno jako opakovaný trestný čin, resp. že ke skutkům spáchaným před 1. červnem 2004 nemělo být přihlíženo, neboť nebyly podle tehdy účinného zákona trestné. Dále na poli čl. 6 odst. 1 Úmluvy namítal nespravedlivost řízení z důvodu nedostatečného posouzení skutkových okolností a jednostranného hodnocení důkazů spočívajících zejména ve výpovědi poškozené (manželky stěžovatele). Konečně stěžovatel vznášel námitku nemožnosti uplatnit účinný prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy.

a) K tvrzenému porušení článku 7 Úmluvy

Soud poukázal na svoji podpůrnou úlohu s tím, že výklad ustanovení trestního zákona náleží především vnitrostátním soudům, a přijal právní názor českého Nejvyššího soudu, podle kterého se u pokračování v trestném činu, které tvoří jediný skutek, za dobu spáchaní činu považuje doba ukončení trestného činu, tedy okamžik, kdy byl ukončen poslední útok. Podle souhrnu právních norem účinného v době spáchaní posledního dílčího útoku se pak posuzují i všechny předcházející útoky, pokud byly trestné i podle dřívějšího souhrnu právních norem (v tomto případě podle § 197a trestního zákona jako násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci, případně podle § 221 téhož zákona jako ublížení na zdraví).

Soud z pohledu Úmluvy posuzoval, zda zákonná ustanovení a výkladová praxe byly dostatečně předvídatelné, aby podle nich stěžovatel mohl upravit své jednání. Vnitrostátní soudy výslovně uvedly, že použily zákon účinný v době spáchaní trestného činu, přičemž podle názoru Soudu nebyl jejich výklad institutu pokračování v trestném činu sám o sobě nepřiměřený. Za situace, kdy stěžovatel ani nenamítal, že by byl výklad podaný vnitrostátními soudy nepředvídatelný nebo v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí, Soud v souladu se stanoviskem žalované vlády shledal, že tento výklad byl ustálený již v době, kdy se stěžovatel dopustil sporných skutků. Dospěl proto k závěru, že stěžovatel mohl předvídat zákonné důsledky svého jednání, zejména že po 1. červnu 2004 může být stíhán za pokračující trestný čin a může mu být uložen trest stanovený zákonem účinným v době spáchaní posledního útoku. K retroaktivnímu použití zákona vnitrostátními soudy tedy nedošlo a stížnost na porušení článku 7 Úmluvy není důvodná.

b) K ostatním namítaným porušením Úmluvy

Stěžovatelovu námitku na poli čl. 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy Soud odmítl pro zjevnou neopodstatněnost s tím, že stěžovatel vyčerpal všechny prostředky nápravy, jeho věc byla přezkoumána třemi soudními instancemi a Ústavním soudem, kterým mohl stěžovatel předložit všechny argumenty, jež považoval za užitečné pro svou obhajobu, a jejichž následná rozhodnutí byla řádně odůvodněná a bez známek svévole.

(iii) Oddělené stanovisko

Soudce Lemmens souhlasil se závěrem ostatních členů senátu o neporušení článku 7 Úmluvy, avšak z poněkud jiných důvodů. Podle něho se v projednávaném případě nejednalo o *infracation continue* v pravém slova smyslu, tj. trestný čin charakterizovaný zejména určitou situací trvajícím po určitou dobu, nýbrž spíše o *infracation continuee*, tedy sled jednání stejné povahy prováděný opakovaně v určitém období. Soudce zde zachytil významový rozdíl odpovídající trvajícím trestnému činu a trestnému činu pokračujícím ve smyslu české trestněprávní nauky, který Soud ve své rozhodovací činnosti zatím zjevně nezdůrazňoval.

(iv) Postoupení věci velkému senátu

Na žádost stěžovatele byl případ postoupen velkému senátu Soudu, jehož rozsudek nahradí rozsudek senátu. Jednání před velkým senátem bylo nařízeno na 5. března 2014.

ROZSUDKY A ROZHODNUTÍ SOUDU PROTI JINÝM STÁTŮM

OCHRANA NOVINÁŘSKÉHO ZDROJE

Rozsudek ze dne 18. dubna 2013 ve věci č. 26419/10 – Saint-Paul Luxembourg S. A. proti Lucembursku

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že v souvislosti s prohlídkou redakce deníku vydávaného stěžovatelkou došlo k porušení článku 10 Úmluvy (svoboda projevu) a poměrem hlasů šesti proti jednomu shledal, že v této souvislosti došlo i k porušení článku 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého života).

(i) Okolnosti případu

Stěžovatelka je vydavatelkou deníku *Contacto Semanário* vycházejícího v Lucembursku v portugalské jazyce. V prosinci 2008 deník otiskl článek popisující situaci rodin, kterým byly na podnět sociálních pracovníků odebrány děti.

Článek byl podepsán jménem *Domingos Martins*. Na seznamu novinářů oprávněných k výkonu tohoto povolání v Lucembursku, který čítá několik set jmen, je uvedeno jméno *De Araujo Martins Domingos Alberto*, nikoli však *Domingos Martins*.

Ředitel ústředního orgánu sociálně-právní ochrany dětí a sociální pracovník, který byl v článku jmenován, podali trestní oznámení. Státní zástupce následně zahájil trestní řízení proti neznámé osobě pro podezření ze spáchání trestného činu krivého obvinění, případně pomluvy. V březnu 2009 vydal vyšetřující soudce příkaz k prohlídce sídla stěžovatelky coby vydavatelky předmětného deníku, jejímž účelem mělo být nalézt a zabavit „všechny dokumenty a předměty, v jakékoli formě a na jakémkoli nosiči, vztahující se k danému protiprávnímu jednání a zejména cokoli, co by mohlo posloužit k identifikaci pachatele protiprávního jednání, tedy autora předmětného článku“.

Prohlídka proběhla dne 7. května 2009. Před jejím zahájením šéfredaktor deníku a novinář, který článek napsal, prohlásili, že jsou připraveni s policií spolupracovat. Policisté odpověděli, že ani jinou reakcí neočekávali, a předložili příkaz k prohlídce, aby doložili, že pro případ odmítnutí spolupráce disponují prostředkem donucení. Během prohlídky novinář policistům předal jeden výtisk deníku, poznámkový blok, dokumenty, ze kterých při psaní článku vycházel, elektronický soubor a CD obsahující daný článek. Jeden z policistů též do počítače novináře zasunul paměťový klíč USB. Dle zprávy policie prohlídka trvala cca 15 minut a odehrála se bez nátlaku v srdečné a uctivé atmosféře. Novinář zápis o prohlídce podepsal a nevyužil svého práva k němu připojit své vyjádření.

Dne 10. května 2009 stěžovatelka a daný novinář podali k obvodnímu soudu návrh na zrušení předmětného příkazu k prohlídce i jeho výkonu. O den později nařídil vyšetřující soudce z vlastní iniciativy ukončení zabavení věcí a jejich vrácení. Dne 20. května 2009 obvodní soud zamítl návrh stěžovatelky na zrušení příkazu k prohlídce jako nedůvodný. Stěžovatelka se odvolala, avšak odvolací soud v říjnu 2009 potvrdil rozhodnutí obvodního soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy

Stěžovatelka namítala, že prohlídka v prostorách redakce deníku, jehož je majitelem a vydavatelem, zasáhla do neporušitelnosti jejího obydlí a byla z pohledu článku 8 Úmluvy nepřiměřená.

Soud v prvé řadě připomněl, že pojem „obydlí“ obsažený v článku 8 Úmluvy musí být vykládán tak, že se vztahuje též na oficiální kancelář společnosti řízené jednotlivcem, stejně jako na oficiální kancelář právnické osoby, včetně jejich dceřiných společností a jiných obchodních prostor (srov. např. *Société Colas Est a ostatní proti Francii*, č. 37971/97, rozsudek ze dne 16. dubna 2002). Dále Soud konstatoval, že skutečnost, že novinář i šéfredaktor s policií spolupracovali, nemůže prohlídce a následnému zabavení věcí odejmout její nucený charakter, jelikož prohlídka mohla být provedena proti jejich vůli. Došlo tedy k zásahu do práv stěžovatelky chráněných článkem 8 Úmluvy.

Jelikož zásah byl stanoven zákonem a sledoval legitimní cíl předcházení zločinnosti, bylo ještě potřebné posoudit jeho nezbytnost v demokratické společnosti. Soud shledal, že tomu tak v projednávaném případě nebylo. Na seznamu novinářů oprávněných působit v Lucembursku je totiž uvedeno jméno, které v sobě obsahuje obě jména, kterými byl článek podepsán (viz výše). Zároveň žádné jiné jméno na seznamu ani jedno z těchto jmen neobsahuje. Konečně, u daného jména byla na seznamu připojena poznámka, že pracuje pro deník *Contacto Semanário*. Vyšetřující soudce tedy mohl na základě těchto údajů k potvrzení totožnosti autora článku přijmout nejprve opatření, které do práv zasahuje méně než prohlídka, považoval-li by vůbec ještě za nutné totožnost autora ověřovat. Vykonání prohlídky v sídle stěžovatelky a zabavení věcí náležejících novináři tedy nebylo v daný okamžik nezbytné, a došlo proto k porušení článku 8 Úmluvy.

b) K tvrzenému porušení článku 10 Úmluvy

Stěžovatelka dále namítala, že prohlídkou došlo i k porušení jejího práva na svobodu projevu, jelikož šlo

PLACENÁ REKLAMA POLITICKÉ POVAHY V TELEVIZNÍM VYSÍLÁNÍ

Rozsudek ze dne 22. dubna 2013 ve věci č. 48876/08 – Animal Defenders International proti Spojenému království

Velký senát Soudu dospěl těsnou většinou devíti hlasů proti osmi k závěru, že obecně stanoveným zákazem umístování placené reklamy politické povahy v rozhlasovém a televizním vysílání nedošlo k porušení práva stěžovatelky na svobodu projevu ve smyslu článku 10 Úmluvy.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatelka, nevládní organizace usilující o změnu postoje veřejného mínění a přijetí legislativních změn ohledně otázky využívání zvířat v reklamě, vědě a jako volnočasového zdroje zábavy, zahájila v roce 2005 kampaň nazvanou „Můj přítel je lidoop“ (*My Mate's a Primate*). V rámci kampaně stěžovatelka zamýšlela odvysílat krátký televizní spot, v němž by byla namísto zástupce rodu primátů umístěna v kleci mladá dívka. Reklamní spot byl doprovázen citáty jako: „Šimpanz je duševně vyspělý jako čtyřleté dítě“ nebo „Ačkoliv sdílíme 98 % genetických informací, oni jsou stále uzavřeni v klecích a zneužíváni k naší zábavě“. Navržený reklamní spot byl postoupen Středisku pro regulaci reklamy (*Broadcast Advertising Clearance Centre*) k posouzení souladu s příslušnými právními předpisy. Středisko nabylo přesvědčení, že svým obsahem a cíli spadá předmětný spot pod definici politické reklamy, která je zákonem v rozhlasovém a televizním vysílání zakázána (pojem „politická reklama“ byl přitom zákonem vymezen velmi široce a zahrnoval většinu záležitostí, které jsou předmětem veřejného zájmu). Stěžovatelka dala následně podnět k zahájení řízení o určení neslučitelnosti relevantních ustanovení daného zákona s článkem 10 Úmluvy. Soud příslušný k projednání věci návrh zamítl, když dospěl k závěru, že napadené ustanovení je nezbytné v demokratické společnosti a nedošlo jím k porušení práva stěžovatelky na svobodu projevu. Stejného názoru byla i Sněmovna lordů, jež odvolání stěžovatelky jednomyslně zamítl.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K torzenému porušení článku 10 Úmluvy

V řízení před Soudem se strany shodly, že zákaz umístování placené reklamy politické povahy v rámci televizního a rozhlasového vysílání představuje zásah do Úmluvou chráněného práva stěžovatelky na svobodu projevu podle článku 10 Úmluvy. Rovněž panovala shoda nad tím, že tento zásah byl stanoven zákonem a sledoval legitimní cíl spočívající: (a) v zajištění řádného průběhu voleb, (b) v zachování nestrannosti televizního a rozhlasového vysílání v demokratické

o pátrání po novinářském zdroji a opatření mělo zastrahující účinek.

Soud připomněl, že z jeho judikatury vyplývá, že „novinářský zdroj“ zahrnuje „každou osobu, která novináři poskytuje informace“ a za „informaci identifikující zdroj“ je nutné v míře, ve které může vést ke ztotožnění zdroje, považovat též „konkrétní okolnosti získání informace novináře u svého zdroje“ i „nezveřejněnou část informací poskytnuté novináři zdrojem“ (srov. např. *Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B. V. a ostatní proti Nizozemsku*, č. 39315/06, rozsudek ze dne 22. listopadu 2012).

V projednávaném případě dle Soudu ze spisu nevyplývá, že by prohlídkou byly odhaleny i jiné zdroje, než které již byly uvedeny v předmětném článku. Na druhou stranu však s ohledem na rozsah pravomocí, který příkaz k prohlídce policistům svěřil, měli tito přístup i k informacím, které novinář neměl v úmyslu zveřejnit, a které mohly odhalit totožnost jeho dalších zdrojů. Došlo proto k zásahu do stěžovatelčiny svobody šířit a přijímat informace ve smyslu čl. 10 odst. 1 Úmluvy.

Jak již Soud shledal na poli článku 8 Úmluvy, prohlídka proběhla v souladu se zákonem a sledovala legitimní cíl. Ani z pohledu článku 10 Úmluvy však nebyla v demokratické společnosti nezbytná. Bylo tomu tak především proto, že příkaz k prohlídce byl formulován natolik široce, že posouzení nezbytnosti zabavení toho kterého dokumentu náleželo toliko samotným policistům, kteří prováděli prohlídku. Soud dále zdůraznil, že v rozsahu, v jakém prohlídka a zabavení dokumentů a jiných věcí vyšetřovatelům umožňovaly najít zdroje novináře, byla prohlídka nepřiměřená. Jelikož předmět prohlídky nebyl dostatečně přesně vymezen, mohly příslušné orgány získat i informace, které neměly k vyšetřovaným skutkům žádný vztah. Bylo-li skutečně jediným účelem prohlídky zjištění totožnosti autora předmětného článku, postačilo by užší vymezení prohlídky, která by tak byla omezena jen na tento úkol. Prohlídka a zabavení věcí v sídle stěžovatelky tedy nebyly za okolností projednávaného případu přiměřené cíli, který sledovaly, a došlo proto k porušení článku 10 Úmluvy.

(iii) Oddělená stanoviska

K rozsudku připojil souhlasné stanovisko soudce Lemmens, v němž doplnil odůvodnění většiny porušení článku 8 Úmluvy.

Soudkyně Jäderblom se naopak ve svém nesouhlasném stanovisku se závěrem o porušení článku 8 Úmluvy neztotožnila, jelikož podle jejího názoru byla prohlídka vedena pouze proti danému novináři a k zásahu do práva stěžovatelky chráněného článkem 8 Úmluvy vůbec nedošlo.

společnosti a za (c) v ochraně před úsilím nejrůznějších mocenských uskupení zneužít vysílacího času k získání a prosazení vlivu. Jinými slovy, dané opatření je odůvodněno zájmem na ochraně práv jiných ve smyslu čl. 10 odst. 2 Úmluvy. Předmětem sporu mezi stranami však zůstávala otázka, zda byl zásah do práva stěžovatelky nezbytný v demokratické společnosti.

Soud v úvodu předestřel, že stát je oprávněn přijímat obecná regulativní opatření, i když tato opatření mohou vést k tvrdosti v konkrétních případech (*Ždanoka proti Lotyšsku*, č. 58278/00, rozsudek velkého senátu ze dne 16. března 2006, § 112-115). Aby mohla být posouzena přiměřenost přijatého obecného opatření, je třeba zkoumat, zda zákonodárce zvažoval i jiné možnosti úpravy, které by vedly ke sledovanému cíli. Není přitom rozhodující, zda zákonodárce zvolil řešení, které nejméně zasahuje do práv jednotlivců, nýbrž zda přijaté obecné opatření nevybočuje z prostoru pro uvážení, které je státu ponecháno (srov. *James a ostatní proti Spojenému království*, č. 8793/79, rozsudek pléna ze dne 21. února 1986, § 51). Přitom platí, že čím přesvědčivější je zdůvodnění zvoleného obecného opatření, tím nižší bude Soud přikládat význam důsledkům, které má opatření v konkrétních případech.

Soud dále připomněl, že diskuse o otázkách veřejného zájmu, včetně kontroverzních témat, jako je ochrana zvířat, představuje samou podstatu práva na svobodu projevu. Proto je obvykle v těchto otázkách státu ponechán relativně úzký prostor pro uvážení ohledně způsobů a rozsahu omezení tohoto práva. V projednávané věci se Soud vychází z prokazatelné neexistence evropského konsensu panujícího nad otázkou míry regulace politicky motivované reklamy v rozhlasovém a televizním vysílání naopak přiklonil k ponechání podstatně širšího prostoru pro uvážení na jednotlivých smluvních státech Úmluvy.

Dle přesvědčení stěžovatelky lze za přiměřený pokládat pouze zákaz placené politické reklamy v období probíhající předvolební kampaně. Stejně tak stěžovatelka nepovažovala za přiměřené opatření, které se nevztahuje jen na politické aktéry, nýbrž také na jiné osoby či zájmové skupiny, v jejichž reklamním záměru byly shledány rysy politické povahy. V neposlední řadě stěžovatelka označila za nepřiměřené, že regulační opatření je cíleno výlučně na televizní a rozhlasové vysílání, ačkoliv s rozvojem moderních technologií a nárůstem vlivu i jiných masových médií, např. internetu, není nadále potřeba zákazu ve vztahu k právě těmto dvěma masovým médiím opodstatněná.

S uvedenými postoji stěžovatelky se Soud neztotožnil. V první řadě Soud vyzdvihl, že předmětné opatření bylo podrobeno mnoha detailním analýzám jeho slučitelnosti s Úmluvou a judikaturou Soudu, a to jak na úrovni vládních orgánů, tak během přijetí zákona v Parlamentu a následně při jeho přezkumu soudy. Zákon byl navíc přijat všemi politickými stranami,

aniž kdokoli hlasoval proti. Dále Soud ocenil, že stanovený zákaz byl omezen výlučně na placenou, politicky motivovanou reklamu a jen ve vztahu k nejvlivnějším a pro reklamní účely nejdražším médiím, totiž televizi a rozhlasu. Přijatá úprava má dle Soudu své opodstatnění, neboť právě tato média by při neexistenci regulačních opatření mohla být nejsnáze využívána k politické reklamě a prosazení vlivu osob a skupin disponujících značnými finančními prostředky na úkor ostatních, kteří stejné finanční možnosti nemají. Na rozdíl od stěžovatelky Soud kladně hodnotil omezené uplatňování zákazu pouze ve vztahu k televiznímu a rozhlasovému vysílání, neboť tím je stěžovatelce ponecháno relativně široké pole možností pro šíření reklamy s politickým obsahem za pomoci jiných sdělovacích prostředků včetně internetu a tisku. Soud naopak sdílel obavy žalované vlády, že pokud by se předmětný zákaz vztahoval výlučně k politickým aktérům v užším slova smyslu, neposkytovala by taková úprava dostatečné záruky proti obcházení zákazu skrze využívání jiných osob k dosažení týchž politicky motivovaných cílů nebo dokonce prostřednictvím zřizování účelových právnických osob či jiných obdobných uskupení. Soud konečně též připomněl, že v otázce regulace placené reklamy politické povahy neexistuje mezi členskými státy Rady Evropy shoda, a proto státy požívají širokého prostoru pro uvážení.

S ohledem na uvedené argumenty byl dle Soudu zákaz placené reklamy politické povahy v rozhlasovém a televizním vysílání přiměřeným prostředkem k dosažení sledovaných cílů. Soud uzavřel, že v dané věci vnitrostátní orgány dostatečně přesvědčivým způsobem odůvodnily zásah do práva stěžovatelky na svobodu projevu a k porušení článku 10 Úmluvy nedošlo.

(iii) Oddělená stanoviska

Svůj nesouhlas se závěry většiny tvořené devíti soudci velkého senátu vyjádřilo celkem osm soudců.

Soudkyně Ziemele a Kalaydjieva a soudci Sajó, Vučinić a De Gaetano vyšli při svých úvahách ze srovnání projednávaného případu se skutkovým stavem ve věci *VgT Verein Gegen Tierfabriken proti Švýcarsku* (č. 24699/94, rozsudek ze dne 28. června 2001), kdy Soud naopak dospěl k závěru, že všeobecný zákaz politické reklamy je v rozporu s článkem 10 Úmluvy. Soudci vyjádřili své znepokojení nad vytvářením dvojího standardu ochrany lidských práv, kdy regulace politické reklamy není Soudem považována za nezbytnou ve švýcarské demokratické společnosti, zatímco v podstatě shodné opatření je shledáno přiměřeným v prostředí Spojeného království. V takovém přístupu spatřují průlom do zásady, podle které minimální standardy ochrany garantované Úmluvou mají být uplatňovány stejně ve všech smluvních státech. Soudci poukázali na to, že v projednávaném případě je stanovený zákaz dokonce širší než ve výše citovaném rozsudku týkajícím se Švýcarska, neboť je

vztažen na veškeré televizní a rozhlasové vysílání bez ohledu na veřejnoprávní či soukromoprávní povahu vysílatele a bez zavedení jakýchkoliv výjimek. Dále zdůraznili, že svoboda projevu o záležitostech veřejného zájmu představuje jádro práva chráněného článkem 10 Úmluvy, a to tím spíše, že se ho v daném případě dovolává nevládní organizace. Ačkoliv soudci ohledně regulace politické reklamy svědčí spíše o nutnosti ponechání širšího prostoru pro uvážení na jednotlivých smluvních státech, dle jejich názoru tím není dotčen požadavek na prokázání existence naléhavé společenské potřeby odůvodňující přijetí zvoleného opatření. Soudci si dále položili otázku, zda skutečnost, že předmětné omezení svobody projevu je založeno na obecném opatření, postačuje k odůvodnění zásahu do práva stěžovatelky. Poukázali přitom na ustálenou judikaturu Soudu, podle které skutečnost, že omezení práva spočívá v obecném opatření, není sama o sobě důvodem pro odchylku od standardního postupu pro posuzování přípustnosti zásahu do svobody projevu. Stejně tak není Soud zbaven povinnosti přezkoumat soulad obecného opatření s Úmluvou, i když byl soulad předmětného opatření s Úmluvou a judikaturou Soudu opakovaně a zevrubně prodiskutován v rámci zákonodárského procesu a následně jednoduše přijat. Soudci uzavřeli, že bezvýjimečně a tak široce pojaté odepření možnosti šířit ve formě reklamy informace a názory o veřejných záležitostech prostřednictvím televizního a rozhlasového vysílání není přiměřeným omezením nezbytným v demokratické společnosti.

K oddělenému stanovisku soudkyně Tulkens se přidali rovněž soudce Spielmann a soudkyně Laffranque. Jejich nesouhlas s většinovým postojem je založen na odlišných závěrech vzešlých z testu proporcionality. Podrobili kritice definici pojmu „politická reklama“, která je konstruována natolik široce, že zahrnuje nejen témata čistě politická, ale v podstatě všechna, která se týkají záležitostí veřejného zájmu, aniž úprava obsahuje systém určitých výjimek. Výsledkem takto pojatého zákazu je absurdní situace stěžovatelky, která je na rozdíl od osob využívajících zvířata v rámci komerční reklamy zbavena možnosti vyjádřit svůj nesouhlas s těmito praktikami stejně intenzivní formou. Shodně se stěžovatelkou měli soudci za to, že vztažení zákazu právě na televizní a rozhlasové vysílání není ve světle nových médií jako internet a tisk racionálně zdůvodnitelné. Aby mohlo být zavedené opatření uznáno za přiměřené a nezbytné v demokratické společnosti, nesmí existovat jiné prostředky, jimiž lze dosáhnout kýženého cíle při současném mírnějším omezení základních lidských práv a svobod. Za klíčové pro své rozhodnutí označují skutečnost, že žalovaná vláda nedoložila dostatečně přesvědčivé argumenty, z nichž by vyplývalo, že méně omezující opatření, která jsou zavedena ve většině ostatních smluvních států,

by v daném případě nebyla postačující. Lze tedy uzavřít, že přijaté opatření zakazující využití reklamní činnosti s politickým motivem v rámci televizního a rozhlasového vysílání je nepřiměřeným zásahem do práva stěžovatelky na svobodu projevu podle článku 10 Úmluvy.

PŘIMĚŘENOST DAŇOVÉ SAZBY

Rozsudek ze dne 14. května 2013 ve věci č. 66529/11 - N. K. M. proti Maďarsku

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že zdaněním odstupného stěžovatelky nad hranici 3,5 mil. forintů zvláštní sazbou daně ve výši 98 % došlo k porušení jejího práva na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu 1.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatelka, pracující po třicet let na ministerstvu, dostala v květnu 2011 výpověď, na základě které došlo ke konci července téhož roku k rozvázání služebního jejího poměru. V souvislosti s tím byla stěžovatelka ze zákona oprávněna obdržet odstupné ve výši osminásobku průměrného měsíčního platu. Podle platné právní úpravy z května 2011 však podléhalo odstupné převyšující hranici 3,5 mil. forintů (přibližně 320 tis. Kč) jednorázové dani ve výši 98 %, která byla automaticky odečtena před vlastním vyplacením odstupného. V případě stěžovatelky podléhala této zvláštní daňové povinnosti částka ve výši 2,4 mil. forintů (cca 220 tis. Kč). Zatímco tedy sazba daně z příjmu fyzických osob činila v dané době 16 %, odstupné stěžovatelky bylo před vyplacením poníženo prostřednictvím zvláštní daňové sazby o celých 52 %.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K torzenému porušení článku 1 Protokolu č. 1

V úvodu odůvodnění rozsudku se Soud zabýval otázkou, zda lze v situaci, kdy stěžovatelka nikdy fyzicky neobdržela plnou výši odstupného před jeho zdaněním, hovořit o „majetku“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1. Soud připomněl, že tento pojem podléhá autonomnímu výkladu Soudu, podle kterého jej nelze omezovat pouze na vlastnictví k hmotným věcem, nicméně je třeba jím rozumět i jiné nároky a zájmy majetkové povahy (*Broniowski proti Polsku*, č. 31443/96, rozsudek velkého senátu ze dne 22. června 2004, § 129). Dále Soud vyzdvihl, že „majetkem“ ve smyslu Úmluvy se rozumí nejen existující majetek, nýbrž také jiné majetkové hodnoty včetně pohledávek, u nichž může stěžovatel tvrdit, že má alespoň „legitimní očekávání“ jejich budoucí realizace (*Gratzinger a Gratzingerová proti České republice*, č. 39794/96, rozhodnutí velkého senátu ze dne 10. července 2002, § 69).

Dle mínění Soudu představuje odstupné majetkový zájem chráněný článkem 1 Protokolu 1 od okamžiku,

kdy byly splněny podmínky pro jeho přiznání a vyplacení, bez ohledu na skutečnost, že jeho část nebyla stěžovatelce nikdy fyzicky vyplacena. Soud zohlednil specifický význam odstupného pro zvláštní skupinu zaměstnanců ve státní službě, na které se nevztahuje smluvní svoboda při sjednávání výše úplaty za provedenou práci a jejichž četná základní práva jsou omezena. Omezení uložená této skupině zaměstnanců musí být vyvážena určitými výhodami, mezi které náleží mimo jiné zákonem stanovený nárok na odstupné. Státní zaměstnanci mají tedy dlouhodobé legitimní očekávání, že jim bude jako protihodnota za odvedené služby ve prospěch státu v případě rozvázání služebního poměru odstupné vyplaceno. Pokud stát zamýšlí změnu systému výhod příslušejících k výkonu státní služby, je velmi důležité poskytnout státním zaměstnancům přechodné období, v rámci něhož se tyto mohou s dotýcnými změnami seznámit a přizpůsobit se jim (srov. *Lakićević a ostatní proti Černé Hoře a Srbsku*, č. 27458/06 a další, rozsudek ze dne 13. prosince 2011, § 72). V neposlední řadě Soud též zdůraznil, že odstupné není pouze peněžitým jměním, ale též důležitým opatřením sociální povahy.

Jelikož v daném případě nebylo mezi stranami sporné, že předmětné zdanění odstupného představuje zásah do práva stěžovatelky na pokojné užívání majetku, přistoupil Soud k ověření, zda byl zásah v souladu se zákonem. Soud připomněl svou dosavadní judikaturu, podle které nepostačuje, že právní základ zásahu nabývá některé z forem uznaných státem, nýbrž že tento musí také splňovat určité požadavky na kvalitu, mezi které patří mimo jiné jeho předvídatelnost. Ačkoliv Soud poukázal na retroaktivní účinky předmětného zákona, neboť převážná většina služeb, za které náleželo stěžovatelce odstupné, byla ve prospěch státu provedena přede dnem nabytí účinnosti zákona zavádějícího 98 % zdanění, což dle maďarského ústavního soudu vyvolávalo otázky ohledně souladu zákona s ústavou, Soud se nakonec blíže touto otázkou nezabýval a konstatoval, že předmětný zákon lze přesto považovat za řádný právní základ pro zásah do práva stěžovatelky.

Žalovaná vláda tvrdila, že sledovaným cílem přijatého opatření je ochrana veřejných rozpočtů v době hospodářské krize a rozvoj smyslu obyvatel pro sociální spravedlnost prostřednictvím rozložení daňového břemene. Jelikož mohou vnitrostátní orgány snáze než mezinárodní soud posoudit politické, ekonomické a sociální otázky dané společnosti, je ponecháno především na jejich uvážení, jaká opatření mají být přijata ve veřejném zájmu. V této souvislosti vystupuje do popředí pravomoc státu rozhodnout, které druhy daní a poplatků bude uplatňovat. Soud se tedy spokojil s cíli sledovanými předmětným opatřením tvrzenými vládou navzdory jejich obecnosti.

Zbývalo tedy posoudit, zda zásah do práva na pokojné užívání majetku nastoloval spravedlivou rovnová-

hu mezi veřejným zájmem společnosti a základním právem stěžovatelky. Jinými slovy, zda existoval vztah přiměřenosti mezi zvoleným opatřením a sledovanými cíli. V tomto kontextu Soud nejprve připomněl zásadu, podle které je státu v oblasti sociální a hospodářské politiky včetně daňového zákonodárství ponechán široký prostor pro uvážení, jaká opatření přijmout, snížení standardně vyplácené výše odstupného skrze uložení zvláštní daně nevyjímaje. Uvedené však platí pouze za podmínky, že takto přijaté opatření je přiměřené a není uplatňováno na diskriminačním základě.

Při zkoumání přiměřenosti Soud shledal, že daňová sazba uplatněná vůči stěžovatelce značně převyšuje sazbu, jíž jsou daněny ostatní druhy příjmů, včetně odstupného v soukromém sektoru. Oproti sazbě daně z příjmu fyzických osob je předmětná sazba daně dokonce třikrát vyšší. Navíc Soud poukázal na skutečnost, že žádné jiné příjmy pocházející z veřejných prostředků nejsou spojeny s podobně vysokými daňovými odvody. Stejně tak nebyla ani zbylá část obyvatelstva povinna přispívat v obdobném rozsahu do veřejných rozpočtů.

V souladu s dosavadní judikaturou zohlednil Soud při určování přiměřenosti přijatého opatření osobní poměry stěžovatelky (srov. *Vistiņš a Perepjolkins proti Lotyšsku*, č. 71243/01, rozsudek velkého senátu ze dne 25. října 2012, § 120). V daném případě byla stěžovatelka v důsledku uplatnění předmětného opatření připravena o podstatnou část příjmů v okamžiku, kdy se nacházela ve značně tíživé životní situaci dané ztrátou zaměstnání. Navíc změna daňového systému proběhla náhle, aniž bylo dotčeným osobám poskytnuto přiměřené dlouhé přechodné období, během něhož by se mohly s přijatým opatřením seznámit a přizpůsobit se mu.

Soud tedy uzavřel, že předmětné daňové opatření, v podobě, v jaké bylo uplatněno vůči stěžovatelce, není přiměřené a nemůže být odůvodněno s odkazem na cíle uvedené vládou, byť tyto sledují legitimní veřejný zájem.

S ohledem na závěr o porušení článku 1 Protokolu 1 Soud nepovažoval za nezbytné přezkoumávat stížnost také na poli stěžovatelkou tvrzeného porušení článků 13 a 14 Úmluvy.

(iii) Oddělené stanovisko

Soudci Lorenzen a Raimondi a soudkyně Jočiene připojili k rozsudku souhlasné stanovisko, v němž především podotkli, že podle jejich názoru měla být věc postoupena velkému senátu, a dále zdůraznili, že Soud dosud se své judikatuře nezakotvil jasně zásady, kdy a za jakých okolností by daňový právní předpis s retroaktivními účinky mohl být v rozporu s článkem 1 Protokolu č. 1, když jako obecná zásada platí, že retroaktivní daňový zákon jako takový není v rozporu

s tímto ustanovením (srov. *M. A. a 34 ostatních proti Finsku*, č. 27793/95, rozhodnutí ze dne 10. června 2003). Rozsudek v projednávané věci nemůže být chápán tak, že na této situaci něco mění.

RESTITUCE

Rozhodnutí ze dne 21. května 2013 ve věci č. 31918/08 a další – Merschdorf a ostatní proti Rumunsku

Senát třetí sekce jednomyslně prohlásil za nepřijatelné stížnosti, v nichž stěžovatelé namítali porušení zejména článku 1 Protokolu č. 12 k Úmluvě, k němuž mělo dojít tím, že jim vnitrostátní orgány odmítly vydat majetek vyvlastněný jejich rodinám předchozím režimem z důvodu nesplnění podmínky státního občanství.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatelé či jejich rodiny vlastnili pozemky, které byly komunistickým režimem znárodněny. Právní úprava přijatá po změně režimu umožňovala žádat o navrácení pozemků. Žádosti stěžovatelů však byly správními úřady zamítnuty, neboť stěžovatelé v době jejich podání neměli rumunské státní občanství. Správní rozhodnutí byla potvrzena i vnitrostátními soudy. Novela rumunské ústavy v roce 2003 umožnila nabytí vlastnictví nemovitého majetku cizinci.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K tvrzenému porušení článku 1 Protokolu č. 12

Stěžovatelé namítali, že jim v restituci nebyly vráceny rodinné pozemky znárodněné během komunistického režimu, jelikož nesplňovali restituční podmínku státního občanství. Jelikož Rumunsko ratifikovalo Protokol č. 12, stěžovatelé nepoukazovali na porušení článku 14 Úmluvy zakotvujícího zákaz diskriminace toliko při užívání práva a svobod přiznaných Úmluvou (jako stěžovatelé, kteří uplatnili obdobné stížnosti proti České republice – srov. zejm. *Gratzinger a Gratzingerová proti České republice*, č. 39794/98, rozhodnutí velkého senátu ze dne 10. července 2002; jejich stížnosti byly prohlášeny za nepřijatelné pro neslučitelnost *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy), ale namítali porušení všeobecného zákazu diskriminace zakotveného v článku 1 Protokolu č. 12.

Soud v první řadě zkoumal, zda ustanovení článku 1 Protokolu č. 12 lze na projednávané stížnosti použít. S odkazem na důvodovou zprávu k Protokolu č. 12 uvedl, že by tomu tak bylo tehdy, pakliže by vnitrostátní právní řád stěžovatelům přiznával specifické právo na restituci předmětných pozemků. Příslušný restituční zákon však nezakládá právo na restituci automaticky, ale vyžadoval splnění určitých podmínek. Soud proto uzavřel, že situace stěžovatelů nespadá ani do jedné ze čtyř kategorií, které jsou uvedeny v důvodové zprávě k Protokolu č. 12, a stěžovatelé proto nemohou s úspěchem tvrdit, že mají „právo přiznané

právním předpisem“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 12.

Nad rámec tohoto zjištění Soud navíc dodal, že namítané rozdílné zacházení má objektivní a rozumné odůvodnění. Omezení vlastnictví k pozemkům jen na rumunské příslušníky bylo stanoveno v samotné ústavě, jelikož zákonodárce považoval za nutné omezit možnost cizích státních příslušníků nabývat pozemky v Rumunsku stanovením různých podmínek v souvislosti s přistoupením Rumunska k Evropské unii. S ohledem na široký prostor pro uvážení, kterým strany Úmluvy disponují při zavádění mechanismů nápravy křivd způsobených v době před ratifikací Úmluvy, zejména pak v určení způsobů nápravy a kategorií oprávněných osob, Soud shledal, že odlišné zacházení se stěžovateli bylo rozumné a objektivně odůvodněné.

Soud proto uzavřel, že projednávané stížnosti jsou zjevně neopodstatněné.

SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ

Rozsudek ze dne 18. června 2013 ve věci č. 28775/12 – R. M. S. proti Španělsku

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení práva stěžovatelky na respektování soukromého a rodinného života chráněného článkem 8 Úmluvy, jelikož španělské orgány nepoužily adekvátní a dostačující prostředky pro zajištění respektu k právu stěžovatelky žít se svým dítětem.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatelka se v srpnu roku 2005 se svým druhem a tříletou dcerou dostavila na odbor sociálních služeb, kde požádala o práci, stravu a ubytování. Ještě téhož dne jí však byla na žádost sociální pracovnice dcera odebrána a umístěna do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Dvě starší děti stěžovatelky byly již předtím svěřeny do péče jejímu prastrýci.

Příslušný správní orgán ihned zahájil řízení za účelem zjištění, zda nedošlo k opuštění dítěte, a dočasně posoudil dceru jako opuštěnou. Výhodiskem pro rozhodnutí mu byla především ekonomická situace stěžovatelky a nedobrá životní situace dcery. Převzal proto nad stěžovatelčinou dcerou dozor a nařídil ji umístit do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Aniž o tom stěžovatelka byla informována, její dcera byla posléze převezena do jiného zařízení. Ačkoliv návštěvy stěžovatelky u dcery nebyly doporučeny, tři návštěvy (s dohledem) se bezprostředně po odebrání přesto odehrály. Ve zprávě vypracované sociální asistentkou bylo popsáno problematické chování stěžovatelky při návštěvách dcery, a proto byl navržen zákaz jejích návštěv a převoz dcery do jiného zařízení.

Na podzim 2006 příslušný orgán rozhodl o ponechání provizorního statusu opuštěného dítěte stěžovatelčině dceři a o jejím přesunu do jiného zařízení. Později byl tento status změněn na trvalý a zároveň bylo rozhodnuto o zahájení řízení směřujícího k adopci, když podle příslušných orgánů prastrýc neměl potřebné kvality pro přijetí dítěte do péče a ani stěžovatelka se vzhledem ke svému duševnímu stavu nemohla o ně dále starat. Soud prvního stupně odmítl námitku stěžovatelky stran nepatřičnosti konstatování stavu opuštěnosti dítěte a potvrdil možnost jeho reintegrace do rodiny v případě zlepšení situace rodiny.

Již dříve bylo zahájeno řízení o přijetí dítěte do nové rodiny. Byl vybrán pár pro adopci a dítě bylo umístěno do preadopční péče v této rodině. Napadené rozhodnutí správního orgánu soud prvního stupně opět potvrdil, přičemž jako svědku v řízení nepřipustil prastrýce stěžovatelky. Též odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil, jelikož se nezměnily podmínky, které by dovolovaly rozhodnout jinak. Jak dovolací, tak ústavní soud podání stěžovatelky odmítly. V mezidobí vypracovaná zpráva potvrdila plnou integraci dítěte do nové rodiny.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K torzenému porušení článku 8 Úmluvy

Soud úvodem připomenul, že článek 8 Úmluvy zakládá právo rodiče na přijetí opatření (ze strany státu) nezbytných ke sloučení rodiče se svým dítětem. Jakékoliv odebrání dítěte do náhradní péče musí představovat pouze dočasné opatření a musí směřovat ke svému cíli, a sice opětovnému sloučení. Stát má proto pozitivní závazek učinit opatření, která by usnadňovala navrácení dítěte do rodiny. Tento závazek musí být ovšem vyvažován povinností vzít v potaz zájmy dítěte. Vnitrostátní soud proto musí najít rovnováhu mezi zájmy dítěte a zájmy matky, přičemž prvotním je zájem dítěte.

Podle informací Soudu bylo o umístění dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, o ukončení možnosti návštěv matky a o převozu dcery do jiného zařízení rozhodnuto na základě zprávy sociální pracovnice, přičemž také všechna další rozhodnutí se odvolávala právě na tuto zprávu. Ač zpráva zmiňovala, že matka neprojevovala zájem o stav dcery, nebylo nikdy zpochybněno, že se matka opakovaně (byť bezvýsledně) dostavovala do zařízení.

Soud připomněl, že přerušování kontaktů mezi rodičem a dítětem může vést ke zhoršení jejich vzájemného vztahu. Příslušné orgány neučinily žádná opatření ve smyslu požadavků článku 8 Úmluvy tak, aby dítě mohlo vést normální rodinný život ve své rodině před tím, než bylo dáno do jiné rodiny. Ačkoliv Soud chápal důvody, proč dítě bylo na počátku vzato do příslušného zařízení – přestože toto opatření bylo i s ohledem na věk dítěte nesmírně závažné –, nebyl již přesvědčen o legitimitě umístění dítěte do ústavní výcho-

vy a jeho prohlášení za opuštěné, k čemuž došlo bez ohledu na důsledky pro vztah dítěte a matky. Dcera stěžovatelky přitom nebyla vystavena násilí či špatnému zacházení ani nebylo zjištěno, že by citově strádala, byla ve znepokojujícím zdravotním stavu či její rodiče byli psychicky nevyrovnaní.

V žádné ze stížností, které Soud v minulosti prohlásil za nepřijatelné, nebyly nedostačující životní a materiální podmínky jediným důvodem pro rozhodnutí vnitrostátních soudů, aniž se k tomu přidal psychický stav rodičů nebo jejich citová, vzdělávací a pedagogická nezpůsobilost. V projednávané věci výchovné a citové schopnosti stěžovatelky ve vztahu k dceři nebyly nikdy formálně zpochybněny. Nepříznivou hmotnou situaci stěžovatelky šlo vyrovnat za pomoci méně závažných prostředků než trvalého odloučení dítěte od matky.

Španělské orgány tak podle Soudu měly volit méně radikální prostředky; ostatně úkolem orgánů sociální péče je osobám, které se dostanou do obtíží, pomáhat. Jejich úkolem tedy bylo, jak stěžovatelka žádala, jí poradit, jaké kroky má podniknout pro obdržení sociálních dávek či sociálního bydlení.

Vnitrostátní orgány též odmítly vzít v potaz změnu finanční situace stěžovatelky, neboť jejich prvotní hodnocení situace se jen mechanicky reprodukovalo v řízení dále, aniž byly zjišťovány nové skutečnosti a reflektován vývoj okolností. K případu se nemohl vyjádřit prastrýc stěžovatelky a soudy neodůvodnily, proč zamítly stěžovatelčin návrh, aby v případě, kdy dcera nebude svěřena jí, byla svěřena prastrýci. Soudy si nevyžadovaly nové hodnocení psychického stavu matky a jejích výchovných schopností, přičemž vycházely toliko z tíživé situace stěžovatelky ve chvíli, kdy jí bylo dítě odebráno.

Po šesti letech odloučení, kdy dítě bylo zcela integrováno do nové rodiny, je ovšem již tato situace prakticky nevratná. Situace, která stála na počátku tohoto vývoje, však mohla a měla být vnitrostátními orgány řešena jinými prostředky než odloučením dcery od stěžovatelky a jejím prohlášením za opuštěnou. Tato opatření byla přitom přijata jen z ekonomických důvodů, jelikož zpočátku uváděný důvod špatného duševního zdraví stěžovatelky nebyl následně nikdy odborně zkoumán. Jelikož tedy vnitrostátní orgány nevyvinuly adekvátní a dostatečné úsilí, aby bylo respektováno právo stěžovatelky žít se svou dcerou, došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Rozhodnutí ze dne 14. května 2013 ve věci č. 15189/10 – Cichopek a ostatní proti Polsku

Senát čtvrté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru o zjevné neopodstatněnosti námitky stěžovatelů, že změnou pravidel pro výpočet starobního důchodu do-

šlo k porušení jejich práva na pokojné užívání majetku chráněného článkem 1 Protokolu č. 1.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatelé (stížnost prvního stěžovatele byla podle článku 42 jednacího řádu Soudu spojena se stížnostmi ostatních 1627 stěžovatelů) byli příslušníky polské Státní bezpečnosti, tj. komunistické politické policie, obdoby české StB. Státní bezpečnost („SB“), vytvořená po vzoru sovětské NKVD a KGB, byla pod přímou kontrolou polské komunistické strany, sloužila k ovládnutí a udržení mocenských pozic, likvidaci a infiltraci protivníků režimu, představitelů katolické církve a politické opozice a byla tedy jedním z hlavních nástrojů komunistického teroru.

V březnu 2009 nabyla účinnosti novela zákona o důchodovém pojištění příslušníků veřejných bezpečnostních sborů a jejich rodin, která přinesla nová pravidla pro výpočet starobních důchodů bývalých příslušníků SB tím, že snížila rozhodný koeficient z 2,6 % na 0,7 % za každý rok započítatelný za dobu služby v SB v rozmezí let 1944-1990.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K tvrzenému porušení článku 1 Protokolu č. 1

Stěžovatelé namítali, že předmětným zákonem bylo zasaženo do jejich majetkových práv zaručených článkem 1 Protokolu č. 1 tím, že jim byla nenávratně odňata část dříve priznaného práva na důchod (průměrné snížení se pohybovalo mezi 20-30 %).

Soud nejprve uvedl, že při realizaci sociální a hospodářské politiky, tím spíše během období transformace od totalitního k demokratickému režimu, požívají státní orgány široký prostor pro uvážení o tom, co je otázkou veřejného zájmu. To nutně zahrnuje i přijímání zákonů směřujících k vyrovnání s komunistickou minulostí a odstranění pozůstatků totalitního režimu, a to zejména v takových oblastech, jako jsou sociální a ekonomická privilegia elit bývalého režimu a dalších osob, které sehrály klíčovou roli při udržování nedemokratického režimu u moci.

Soud, co se týče legitimacy zásahu do majetkových práv stěžovatelů, neviděl důvod odchytil se od závěru vnitrostátních orgánů (parlamentu, ústavního soudu i nejvyššího soudu), které snížení důchodů příslušníků SB považovaly za nutné vzhledem k požadavkům plynoucím z principu sociální spravedlnosti. Vzal přitom v potaz zejména to, jak morálně zavrženíhodnou roli sehrála SB při udržování komunistického režimu u moci a potírání lidských práv a demokratických hodnot. Soud v tomto směru převzal úvahy demokraticky zvoleného zákonodárce založené na jeho vlastní jedinečné historicko-politické zkušenosti o existenci veřejného zájmu na přijetí konkrétních opatření směřujících k opětovnému nastolení sociální spravedlnosti. V této souvislosti Soud podotkl, že vypořádání s minulým režimem je natolik komplexní a rozsáhlý

úkol, který každá dotčená země řešila s ohledem na vlastní zkušenost jiným způsobem, a proto nelze určit časový rámec, v němž by měl být ukončen. Proto ani skutečnost, že předmětný zákon byl vydán až 20 let po změně režimu, mu nemůže ubrat na jeho legitimitě. Lze naopak připustit, že stěžovatelé mohli po dobu 20 let požívat privilegovaného postavení, které vnitrostátní orgány legitimně považovaly za neoprávněné nabyté.

Soud ovšem připomněl, že prostor pro uvážení zákonodárce není neomezený, vždy je třeba hledat vztah přiměřenosti mezi požadavky představovanými veřejným zájmem společnosti a ochranou práv jednotlivce. V tomto směru je dle Soudu rozhodné, zda nebylo zasaženo do samotného jádra práv stěžovatelů. Do úvahy je nutno vzít povahu dávky, konkrétní okolnosti případu a osobní situaci stěžovatele. Pokud by omezení práv stěžovatele na důchod znamenalo úplnou ztrátu prostředků k obživě, jednalo by se zpravidla o porušení práva na ochranu vlastnictví, pokud by naopak šlo pouze o rozumné a přiměřené snížení, pak nikoli.

Stěžovatelé tvrdili, že snížení výpočtového koeficientu z 2,6 % na 0,7 % bylo radikální, nespravedlivé a nepřiměřené. Soud v tomto ohledu převzal podrobnou analýzu srovnávající postavení stěžovatelů s průměrnou výší důchodu v Polsku a došel k závěru, že i po nabytí účinnosti předmětného zákona bylo postavení bývalých příslušníků SB stále ve většině případů výhodnější než postavení průměrného polského penzisty. Průměrná výše starobního důchodu bývalého příslušníka SB byla i po snížení až o 58 % vyšší než penze průměrná a čtyřikrát vyšší, než činí zákonné minimum starobního důchodu. Navíc koeficient pro výpočet běžných penzí byl a stále je 1,3 %, tedy poloviční oproti 2,6 % původně používaných pro výpočet důchodů příslušníků bezpečnostních sborů. Pouze u 589 osob (z více než 38 000) dotčených předmětným zákonem byl důchod po snížení nižší než zákonem požadované minimum, avšak v těchto případech byl následně zvýšen na zákonem požadované minimum. Snížení také postihlo pouze penze stěžovatelů za období služby ve prospěch komunistického režimu, ostatní skutečnosti rozhodné pro stanovení důchodu, jako koeficient 2,6 % za službu v demokratickém Polsku, invalidní či vdovský důchod a také příspěvky za práci v rizikovém prostředí, zůstaly nezměněny.

Dávková formule příslušníků SB je mimo jiné výhodnější také proto, že jako základ pro výpočet důchodů používá výši platu, kterou pobírali příslušníci SB jako poslední, což u služebního poměru bývá většinou ta nejvyšší, na rozdíl od běžných občanů. Pokud tudíž porovnáme koeficient 0,7 % vzhledem k platovým podmínkám bývalých příslušníků SB s koeficientem 1,3 % vzhledem k průměrnému platu běžného zaměstnance, výsledná dávka starobního důchodu je i tak výhodnější než podle běžné dávkové formule.

Ve většině případů navíc nedošlo ke snížení důchodu o více než přibližně 25-30 %.

Ze zřetele dle Soudu nelze pustit ani skutečnost, že zatímco stěžovatelé mají za období do roku 1990 zachován koeficient 0,7 %, oběti komunistického režimu, které byly uvězněny, mají za toto období nulový koeficient, jelikož nedosahovaly žádného příjmu.

Na základě výše uvedených skutečností Soud došel k závěru, že omezením provedeným předmětným zákonem nebylo zasaženo do samotného jádra práv stěžovatelů a ti nebyli zbaveni prostředků obživy. Ba co víc, ve většině případů si stěžovatelé udrželi důchodovou formuli výhodnější, než je formule obecná, tudíž nelze říci, že by předmětné opatření uvalilo na stěžovatele nepřiměřenou zátěž. Jejich stížnost je tedy zjevně neopodstatněná.

SPRÁVNÍ TRESTÁNÍ

Rozsudek ze dne 18. června 2013 ve věci č. 17118/04 – S. C. Complex Herta Import Export S. R. L. Lipova proti Rumunsku

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že udělením pokut stěžovatelce za porušení zákonných povinností v souvislosti s označováním produktů a neúplným účetnictvím nedošlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatelka je rumunskou společností, která provozovala čerpací stanici. V únoru 2003 inspektoři z oddělení daňových úniků udělili stěžovatelce v souladu s nařízením vlády z téhož roku dvě pokuty (první za nerespektování povinnosti uvádět u pohonných hmot údaj o jejich výrobci a dodavateli, druhou za nezavedení jedné z plateb souvisejících s prodejem pohonných hmot do svého účetnictví) o celkové výši v přepočtu 14 850 eur. V následném řízení před vnitrostátními soudy bylo uloženo pokut potvrzeno.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K tvrzenému porušení článku 1 Protokolu č. 1

Stěžovatelka namítala, že výše pokuty byla neslučitelná se zásadou přiměřenosti, jelikož u ní nebyl prokázán žádný podvodný úmysl a nikomu nevznikla žádná škoda nebo újma.

Úvodem Soud připomněl, že článek 1 Protokolu č. 1 obsahuje výslovnou výjimku, která umožňuje státům prostřednictvím zákonů v souladu s obecným zájmem upravit užívání majetku a zajistit placení daní, jiných poplatků nebo pokut. Státům je tedy v této oblasti poskytnut široký prostor pro uvážení. Povinnost zaplatit pokutu může článek 1 Protokolu č. 1 porušit jen tehdy, pakliže pro danou osobu znamená nadměrnou zátěž či zásadním způsobem zasáhne do její finanční situace

(srov. např. *Buffalo S. R. L. v likvidaci proti Itálii*, č. 38746/97, rozsudek ze dne 3. července 2003).

Vynucováním zmíněného vládního nařízení byl dle Soudu sledován legitimní cíl, a to ochrana spotřebitelů.

Soud se dále zabýval tím, zda v projednávané věci byla dodržena rovnováha mezi obecným zájmem a právem jednotlivce na pokojné užívání majetku. Soud neshledal nepřiměřenost ani v samotném udělení pokut stěžovatelce (pokuty byly uděleny jako sankce za porušení právní povinnosti, jejíž stanovení spadalo do prostoru pro uvážení státu), ani ve výši zmíněných pokut (pokuta byla uložena na úrovni minimální hranice stanovené vládním nařízením). Soud odmítl tvrzení stěžovatelky, že povinnost zaplatit pokutu zásadním způsobem ovlivnila její finanční situaci, jelikož ještě několik let po jejím uložení pokračovala v obchodní činnosti.

Podle Soudu vnitrostátní orgány dodržely spravedlivou rovnováhu mezi obecným zájmem na straně jedné a respektem k osobnímu vlastnictví stěžovatelky na straně druhé. Zásah státu nebyl nepřiměřený sledovanému legitimnímu cíli a nepředstavoval pro stěžovatelku nadměrnou zátěž. K porušení článku 1 Protokolu č. 1 proto nedošlo.

TRESTNÍ ŘÍZENÍ

Rozsudek ze dne 16. dubna 2013 ve věci č. 22018/10 – Cășuneanu proti Rumunsku

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že umístěním stěžovatele do policejní cely s nevyhovujícími podmínkami došlo k ponižujícímu zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy. Vzhledem k tomu, že státní orgány nezabrány úniku informací z vyšetřovacího spisu, shledal Soud též porušení článku 8 Úmluvy.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel, majitel společnosti P., obstarával pro stát opravu veřejných komunikací. Pro podezření z nepřímého uplácení bylo proti němu zahájeno trestní řízení. Stěžovatel se měl konkrétně pokoušet ovlivnit výsledek soudního řízení týkajícího se sporu mezi svou společností a státní agenturou odpovědnou za opravu dopravních komunikací.

Případ byl mediálně sledovaný. Přepisy odposlechů telefonních hovorů stěžovatele se spoluobviněným byly v denním tisku publikovány ještě před podáním obžaloby. V souvislosti s tímto únikem informací bylo mimo jiné zahájeno vnitřní šetření nejvyšší rady soudců a státních zástupců. Rada dospěla k závěru, že informace unikly v okamžiku, kdy byla zpráva státního zástupce o případu v senátu parlamentu, žádný soudce ani státní zástupce tedy dle rady za únik odpovědný nebyl.

Stěžovatel byl v rámci trestního řízení zadržen a vzat do vazby; v cele na policejní stanici v Bukurešti strávil pět dní. Namítal, že podmínky zbavení svobody byly nevyhovující. Mimo jiné popsal, že byl podroben vstupní osobní prohlídce, při které musel být zcela nahý. Jeho cela měla 9 m² a sdílel ji s dalšími třemi osobami. V cele bylo jediné okno o rozměrech 40 x 60 cm; to fungovalo jako jediný přísun čerstvého vzduchu. Svítidla v cele byla nepřetržitě zapnuta, což způsobovalo problémy se spaním. Stěžovateli bylo umožněno vyjít na dvorek o rozměrech 6 x 4 m jednou denně na 20 minut. Vláda tyto informace rozporovala.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K tvrzenému porušení článku 3 Úmluvy

Soud z kraje odkázal na zásady týkající se podmínek zbavení svobody obsažené v rozsudku ve věci *Kudła proti Polsku* (č. 30210/96, rozsudek velkého senátu ze dne 26. října 2000, § 90-94). Dále připomněl, že již sledoval porušení článku 3 Úmluvy i z důvodu špatných podmínek krátkodobého zbavení svobody, konkrétně čtyři, pět a deset dní (*Koktysh proti Ukrajině*, č. 43707/07, rozsudek ze dne 10. prosince 2009; *Gavrilovici proti Moldavsku*, č. 25464/05, rozsudek ze dne 15. prosince 2009). To se týká i policejních cel (viz např. *Ogica proti Rumunsku* č. 24708/03, rozsudek ze dne 27. května 2010; *Artimenco proti Rumunsku*, č. 12535/04, rozsudek ze dne 30. června 2009).

Při použití těchto zásad na okolnosti projednávané věci Soud zprvu uvedl, že stěžovatel poskytl Soudu konkrétní a podrobný popis podmínek zbavení svobody a jejich dopadů na něj. Jeho tvrzení zcela korespondují se zjištěními Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT), který navštívil policejní detenční zařízení, kde byl stěžovatel držen. Soud uvedl, že podmínky, ve kterých stěžovatel musel pět dní pobývat, byly takové úrovně, že by způsobily utrpení jakékoli osobě. Uzavřel, že zbavení svobody stěžovateli způsobilo utrpení překračující nevyhnutelnou míru úzkosti, která je zbavení svobody vlastní, a dosáhlo stupně ponižujícího zacházení zakázaného článkem 3 Úmluvy. Došlo tedy k porušení článku 3 Úmluvy.

b) K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy

Stěžovatel namítal, že v důsledku úniku informací, konkrétně částí vyšetřovacího spisu obsahujících přepisy soukromých telefonních hovorů, došlo k porušení práva na respektování jeho soukromého života. V této souvislosti tvrdil, že státní orgány měly podniknout nezbytné kroky k ochraně jeho soukromého života; dokumenty ve vyšetřovacím spise se jim však bezpečně uschovat nepodařilo. Stěžovatel dále uvedl, že státní orgány únik informací nevyšetřily a k nápravě nedošlo.

Soud nejprve odkázal na svou nedávnou judikaturu týkající se práva na dobrou pověst chráněného článkem 8 Úmluvy [viz např. *Petrina proti Rumunsku*,

č. 78060/01, rozsudek ze dne 14. října 2008, § 27-29, 34-36; *von Hannover proti Německu* (č. 2), č. 40660/08 a další, rozsudek velkého senátu ze dne 7. února 2012, § 95-99]. Zopakoval, že v rámci pozitivních závazků na poli článku 8 musí být zkoumáno, zda státní orgány podnikly nezbytné kroky k zajištění účinné ochrany práva na soukromý život (viz např. *Craxi proti Itálii*, č. 25337/94, rozsudek ze dne 17. července 2003, § 73). Je přitom především na státu, aby v případech úniku informací zajistil, že státní služby fungují a státní zaměstnanci jsou vyškoleni tak, aby ke zveřejňování důvěrných nebo tajných informací nedocházelo (viz např. *Stoll proti Švýcarsku*, č. 69698/01, rozsudek velkého senátu ze dne 10. prosince 2007, § 61 a 143).

K otázce, zda stěžovatel utrpěl újmu, Soud nejprve poznamenal, že v projednávané věci je důležité, že k úniku informací došlo ještě před podáním obžaloby. Úkolem Soudu není zhodnotit vhodnost zveřejnění daných informací v médiích (není relevantní, že publikování těchto informací vzbudilo v Rumunsku velký zájem, ani že o stěžovatele samého média projevila zvýšený zájem), ale primárně to, zda z důvodu úniku informací od státních orgánů došlo k porušení práva stěžovatele na ochranu jeho soukromého života. Podle Soudu telefonní hovory spadají pod „soukromý život“ a „korespondenci“ jakožto zájmy chráněné článkem 8 Úmluvy (viz např. *Craxi proti Itálii*, cit. výše, § 57) a došlo k zásahu do práva na respektování soukromého života, jelikož přepisy telefonních hovorů, které unikly do tisku, obsahovaly soukromé informace, jež naznačovaly vinu stěžovatele ještě před podáním obžaloby. Nelze navíc tvrdit, že by se tento případ týkal situace ztráty dobré pověsti, kdy by se dalo předvídat, že se jedná o následek vlastních činů stěžovatele. V projednávané věci měl totiž stěžovatel plně požívat presumpce nevinoty (viz např. *a contrario Sidabras a Džiautas proti Litvě*, č. 55480/00 a další, rozsudek ze dne 27. července 2004, § 49). Pokud jde o následky úniku informací, stěžovatel neměl žádnou možnost se po jejich zveřejnění bránit a zpochybňovat jejich autenticitu či správnost, jelikož hlavní líčení v té době nebylo započato. Stěžovatel ani neměl žádnou možnost podat stížnost na státní orgány za způsobení úniku daných informací, jelikož dle vnitrostátního práva není únik informací z vyšetřovacího spisu považován za trestný čin a k podání občanskoprávní žaloby by stěžovatel musel znát totožnost osoby, která informace ze spisu vyradila. Soud z výše uvedených důvodů uzavřel, že únikem přepisů telefonních hovorů stěžovatele došlo k zásahu do jeho práva na respektování soukromého života, kterým utrpěl újmu.

Ve světle tohoto závěru Soud dále zkoumal, zda stát poskytl ochranu právu stěžovatele a zda státní orgány splnily své pozitivní závazky na poli článku 8 Úmluvy.

Soud poznamenal, že únik informací nesloužil zájmu posunu v trestním řízení, jako je tomu např. u tzv.

whistleblowerů; nebyl tudíž odůvodněný. Dále Soud konstatoval, že jelikož pořizování odposlechů ze své podstaty podléhá přísné soudní kontrole, nelze výsledky odposlechů zveřejnit bez obdobně přísné soudní kontroly (viz *mutatis mutandis Dumitru Popescu proti Rumunsku* (č. 2), č. 71525/01, rozsudek ze dne 26. dubna 2007, § 44 a 70-84). Konečně Soud připomněl, že přístup k informacím z trestního spisu má i v hlavním líčení své limity a obžalovaný může mj. žádat, aby jednání nebyli přítomni novináři. Soudce tak může být postaven před otázku poměrování práva na respektování soukromého života s právem na svobodu projevu a informací. Takovou otázku však soudce v projednávané věci nemohl vůbec řešit, protože informace již dříve unikly do tisku.

Podle Soudu je pro zjištění, zda v projednávaném případě došlo k porušení článku 8 Úmluvy, nutné posoudit dva aspekty, zda státní služby fungují a státní zaměstnanci jsou vyškoleni tak, aby ke zveřejňování důvěrných nebo tajných informací nedocházelo (*Stoll proti Švýcarsku*, cit. výše) a zda měl stěžovatel možnost domáhat se nápravy porušení svých práv.

K prvnímu aspektu Soud uvedl, že státní orgány na únik informací nereagovaly dostatečně, přestože se nejednalo o ojedinělý případ. Nevyvinuly žádné úsilí, aby odhalily instituci či jednotlivce, který byl za únik odpovědný, a žádným oficiálním vyjádřením se od takového jednání nedistancovaly a neodsoudily ho. Vnitřní šetření nejvyšší rady soudců a státních zástupců Soud vzhledem k závažnosti daného případu považoval za nedostatečnou reakci. Podle Soudu tedy stát neučinil žádné kroky, aby mezi státními orgány zvýšil povědomí o problému úniků informací z trestních spisů.

K druhému aspektu Soud odkázal na výše řečené a zopakoval, že stěžovatel neměl k dispozici žádné možnosti domáhat se u státních orgánů nápravy předmětného úniku informací.

Podle Soudu tudíž státní orgány selhaly ve své povinnosti zajistit bezpečné uložení příslušných informací a stěžovatel navíc neměl možnost domoci se nápravy. Došlo proto k porušení článku 8 Úmluvy.

Rozsudek ze dne 25. dubna 2013 ve věci č. 51198/08 – Erkapić proti Chorvatsku

Senát první sekce Soudu jednomyslně konstatoval, že došlo k porušení práva stěžovatele na spravedlivý trestní proces chráněného čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel byl zatčen pro podezření z obchodování s drogami na základě svědectví několika spoluobviněných o tom, že od něj nakupovali heroin. Svědci posléze popřeli svá tvrzení a prohlásili, že policie získala jejich výpovědi pod nátlakem. Stěžovatel podal proti obžalobě námitky spočívající v četných hmotněprávních

a procesních vadách a požadoval vyloučení policejních výslechů ze spisu. Stěžovatel popřel obvinění a namítl špatné zacházení ze strany policie. Jediným usvědčujícím důkazem proti němu byly svědecké výpovědi spoluobviněných, které podali policii pod nátlakem a hrozbou násilí. Podle stěžovatele byli svědci závislí na drogách, v době podání výpovědi trpěli abstinenční krizí a jejich výpovědi byly získány nezákonně. Okresní soud nezjistil okolnosti, které by nasvědčovaly nátlaku ze strany policie, uznal stěžovatele vinným a odsoudil ho k osmi letům odnětí svobody. Nejvyšší soud a ústavní soud odmítly stížnosti stěžovatele.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K torzenému porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy

Soud úvodem připomněl, že není jeho úkolem zabývat se skutkovými nebo právními pochybeními vnitrostátních soudů, ledaže vedly k porušení práv a svobod zaručených Úmluvou. Přestože článek 6 Úmluvy zaručuje právo na spravedlivý proces, nestanovuje žádná pravidla pro přípustnost důkazů. Stanovení těchto pravidel je předmětem úpravy vnitrostátního práva (srov. *Heglas proti České republice*, č. 5935/02, rozsudek ze dne 1. března 2007). Článek 6 se nevztahuje na přípravné řízení, nicméně může být relevantní i ve fázi před zahájením soudního řízení, a to v případě, že spravedlivost procesu může být vážně ovlivněna pochybeními, ke kterým došlo v této počáteční fázi (srov. *Imbrioscia proti Švýcarsku*, č. 13972/88, rozsudek ze dne 24. listopadu 1993, a *Salduz proti Turecku*, č. 36391/02, rozhodnutí ze dne 27. listopadu 2008). Při posuzování, zda bylo řízení jako celek spravedlivé, Soud ověří, zda byla respektována práva obhajoby, zda měl obviněný možnost zpochybnit důvěryhodnost důkazů, a vezme v úvahu kvalitu důkazů včetně okolností, za nichž byly získány (srov. zejm. *Bykov proti Rusku*, č. 4378/02, rozsudek velkého senátu ze dne 10. března 2009). Soud připomněl, že veřejný zájem na vyšetřování a potrestání určitých trestných činů nemůže odůvodnit opatření, která potlačují podstatu práva obviněného na obhajobu (srov. *Jalloh proti Německu*, č. 54810/00, rozsudek velkého senátu ze dne 11. července 2006).

Zásada spravedlivého a kontradiktorního procesu vyžaduje, aby soudy přikládaly větší váhu výpovědi svědka před soudem než záznamu výpovědi z přípravného řízení. V projednávané věci svědci v přípravném řízení usvědčili stěžovatele z trestného činu obchodování s drogami, aniž byl stěžovatel přítomen výslechu. Stěžovatel měl možnost konfrontovat svědky před soudem, kde tito vzali svá prohlášení zpět a uvedli, že policie vynutila jejich výpovědi nátlakem. Žádost stěžovatele o vyloučení výpovědí u policie ze spisu soud odmítl, aniž jakkoliv přezkoumal tvrzení stěžovatele. Stěžovatel tak neměl účinnou možnost

zpochybnit důvěryhodnost výpovědi svědků podaných policii.

Co se týče okolností, za jakých policie získala tyto důkazy, je nepochybné, že svědci byli drogově závislí. Tvrdili, že během výslechu trpěli abstinenčními příznaky, někteří z nich si nemohli vybrat vlastního advokáta a bylo jim předáno k podpisu předem připravené prohlášení. Okresní soud však neověřoval okolnosti těchto námitek. Vnitrostátní soudy se bez dalšího posouzení okolností kolem policejního výslechu omezily toliko na konstatování, že záznamy výslechu nejevily známky nezákonnosti, což je dle Soudu s ohledem na to, že námitku stěžovatele podpořili svými výpověďmi spoluobviněný a další svědci, obzvlášť nedostatečné.

Soud proto konstatoval, že má vážné pochybnosti ohledně věrohodnosti a přesnosti předmětných výpovědí. Vnitrostátní soudy přitom nepoužily jiný konkrétní a přímý podpůrný důkaz potvrzující vinu stěžovatele (srov., *a contrario*, *Bostancioglu proti Turecku*, č. 36927/04, rozhodnutí ze dne 7. června 2011); jednalo se tedy o rozhodující, ne-li jediné důkazy proti stěžovateli.

Soud proto uzavřel, že vnitrostátní soudy neposoudily řádně všechny podstatné okolnosti související s policejním výslechem stěžovatelova spoluobviněného a tím, že odsouzení stěžovatele založily jen na této výpovědi, nezajistily stěžovateli spravedlivý proces. Došlo proto k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Rozsudek ze dne 18. dubna 2013 ve věci č. 19522/09 – M. K. proti Francii

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že uchováváním elektronických otisků prstů stěžovatele došlo k porušení jeho práva na respektování soukromého života chráněného článkem 8 Úmluvy.

(i) Okolnosti případu

V letech 2004 až 2006 byl stěžovatel dvakrát stíhán v souvislosti s podezřením z krádeže knih. První trestní řízení skončilo zprošťujícím rozsudkem odvolacího soudu a druhé řízení bylo odloženo. V rámci obou řízení přitom byly stěžovateli elektronicky sejmuty otisky prstů a tyto následně zařazeny do úřední databáze elektronických otisků. V dubnu 2006 se stěžovatel obrátil na státní zastupitelství v Paříži s žádostí o výmaz jeho otisků z databáze. Státní zástupce však jeho žádosti vyhověl pouze částečně a dal vymazat otisky zaevidované v rámci prvního trestního stíhání s tím, že uchování otisků prstů stěžovatele bylo v jeho vlastním zájmu pro případy, kdy by se třetí osoba pod jeho identitou dopustila trestného činu. Proti rozhodnutí státního zástupce podal stěžovatel opravný prostředek k prvostupňovému soudu v Paříži, který však předmětnou žádost zamítl s odůvodněním, že uchovávání otisků prstů slouží vyšetřovacím orgánům, v jejichž zájmu je mít k dispozici co možná největší

množství otisků. Jelikož je databáze důvěrná, uchování otisků stěžovateli nepůsobí žádnou újmu a nemá žádný dopad na jeho společenský či osobní život. Proti tomuto rozhodnutí se stěžovatel neúspěšně odvolal a neuspěl následně ani se svým dovoláním ke kasačnímu soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy

Stěžovatel namítal, že uchováváním jeho otisků prstů v úřední databázi bylo porušeno jeho právo na respektování soukromého života.

Soud nejprve poznamenal, že mezi účastníky nebylo sporu o tom, že uchováváním elektronických otisků prstů došlo v případě stěžovatele k zásahu do jeho práva na respektování soukromého života. Připomněl dále, že každý takový zásah musí v prvé řadě odpovídat podmínce zákonnosti, která vyžaduje, aby příslušná právní úprava byla dostupná a předvídatelná, tedy dostatečně jasná. Musí dále obsahovat záruky proti svévoli a státním orgánům v souvislosti s výkonem jejich pravomocí vymezit jasné hranice (viz *Malone proti Spojenému království*, č. 8691/79, rozsudek ze dne 2. srpna 1984, § 66-68, nebo *Rotaru proti Rumunsku*, č. 28341/95, rozsudek velkého senátu ze dne 4. května 2000, § 55). Posouzení otázky dostatečné přesnosti zákonné normy je potom do značné míry závislé na jejím obsahu, právní oblasti, kterou má norma pokrýt, a na počtu a povaze jejích adresátů (viz např. *S. a Marper proti Spojenému království*, č. 30562/04, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2008, § 96).

V projednávané věci došlo k zásahu do stěžovatelových práv na základě zákona, konkrétně nařízení vlády z dubna 1987, otázka přesnosti dané normy byla nicméně podle Soudu úzce spjata s posouzením, zda bylo dané opatření nezbytné v demokratické společnosti; kvalitu normy se tedy Soud rozhodl posoudit ve světle požadavku na přiměřenost zásahu.

Zatímco zásah sledoval podle Soudu legitimní cíl spočívající ve vyhledávání a předcházení trestné činnosti, při posuzování jeho přiměřenosti Soud připomněl, že k tomu, aby mohl být zásah považován za nezbytný v demokratické společnosti, je nutné, aby odpovídal tzv. „naléhavé společenské potřebě“. Při posouzení nezbytnosti zásahu je státům ponechán určitý prostor pro uvážení, který však bude do značné míry omezen, pokud má dotčené právo zaručovat jednotlivcům účinný výkon jejich základních či „intimních“ práv, které jim jsou přiznány (viz např. *Evans proti Spojenému království*, č. 6339/05, rozsudek velkého senátu ze dne 10. dubna 2007, § 77). Prostor pro uvážení bude naopak širší, pokud o otázkách důležitosti dotčeného zájmu či nejlepších možných způsobů jeho ochrany nebude panovat mezi státy Rady Evropy shoda (viz *Dickson proti Spojenému království*, č. 44362/04, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2007, § 78).

Důležitost ochrany osobních údajů při výkonu práva na respektování soukromého života zaručeného článkem 8 Úmluvy konkrétně vyžaduje, aby vnitrostátní právní úprava obsahovala dostatečné záruky proti jakémukoliv nakládání s těmito údaji, které by příslušnému ustanovení Úmluvy odporovalo (*S. a Harper proti Spojenému království*, cit. výše, § 103). Právní úprava tedy musí zaručit, aby rozsah osobních údajů i doba jejich uchovávání, po kterou jsou jednotlivci na základě daných údajů identifikovatelní, odpovídaly účelu jejich zanesení do evidence. V potaz je v neposlední řadě třeba brát i riziko stigmatizace osob, se kterými – ačkoliv nebyly (jako v případě stěžovatele) uznány vinnými z žádného trestného činu a vztahuje se na ně tedy presumpce neviny – je zacházeno stejně jako s osobami odsouzenými (*tamtéž*, § 122).

K projednávané věci Soud poznamenal, že ačkoliv je uchovávání otisků prstů omezeno dostatečnými zárukami v souvislosti s vymezením osob oprávněných s příslušnými údaji nakládat či s režimem povolení k identifikaci osob v jednotlivých případech, jinak je tomu ohledně režimu sběru a uchovávání předmětných dat. V této souvislosti Soud připomněl důvody, pro které státní orgány žádosti stěžovatele o vymazání údajů z databáze nevyhověly.

Odůvodněním státního zástupce, podle kterého uchovávání předmětných údajů slouží k ochraně proti zneužití identity stěžovatele ze strany třetích osob, by podle Soudu mohlo být ospravedlněno uchovávání otisků prstů veškerého obyvatelstva nacházejícího se na francouzském území, což by bylo zjevně přehnané a nevhodné.

Není navíc zřejmé, zda se dané opatření týká pouze jednání majících povahu trestného činu; z textu předmětného nařízení vlády lze spíše vyvodit, že pokud by jeho použitím mohlo být dosaženo odhalení pachatele trestné činnosti, vztahovalo se i na osoby, které se dopustily jednání přestupkové povahy. Skutkové okolnosti projednávaného případu však v každém případě ukazují, že předmětné nařízení vlády se vztahuje i na méně závažnou trestnou činnost.

Nařízení dále vůbec nerozlišuje, zda byla daná osoba nakonec odsouzena, a nerozlišuje dokonce ani, zda proti ní bylo zahájeno trestní stíhání; nezohledňuje tak výše zmíněné riziko stigmatizace.

Se zřetelem k tomu předmětné nařízení vlády podle Soudu dostatečnou ochranu svým adresátům nezaručovalo. Ohledně možnosti žádat kdykoli o výmaz příslušných údajů z databáze Soud odkázal na odůvodnění rozhodnutí, kterým vnitrostátní soud zamítl stěžovatelův opravný prostředek proti rozhodnutí státního zástupce, a konstatoval, že možnost podat žádost o výmaz je v praxi toliko teoretickou a iluzorní zárukou. S ohledem na nízkou pravděpodobnost úspěchu žádosti o výmaz je potom i maximální doba, po kterou lze podle příslušné právní úpravy předmětné údaje

uchovávat, tj. 25 let, spíše normou než skutečně maximálním časovým limitem.

Soud proto uzavřel, že stát překročil svůj prostor pro uvážení v dané oblasti, neboť režim uchovávání elektronických otisků prstů osob toliko podezřelých ze spáchání trestného činu, které však nebyly odsouzeny, nenastoloval rovnováhu mezi dotčenými veřejnými a soukromými zájmy. Předmětný zásah tedy nebyl přiměřený vůči právu stěžovatele na respektování jeho soukromého života, nebylo lze jej považovat za nezbytný v demokratické společnosti, a došlo proto k porušení článku 8 Úmluvy.

VĚZEŇSTVÍ

Rozsudek ze dne 26. dubna 2013 ve věci č. 40119/09 – Canali proti Francii

Senát páté sekce Soudu jednomyslně shledal, že materiální podmínky výkonu trestu odnětí svobody stěžovatele byly ponižující, a tedy v rozporu s článkem 3 Úmluvy.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel byl odsouzen za trestný čin vraždy k osmi-letému trestu odnětí svobody. V květnu 2006 nastoupil výkon trestu ve věznici v Nancy. Byl umístěn do cely o rozměru 9 m², kterou sdílel s jedním odsouzeným. Během svého šestiměsíčního pobytu v této věznici stěžovatel adresoval orgánům vězeňské správy několik žádostí o zajištění chybějících dveří k toaletě umístěné v cele, opravy nefunkčního splachování, opravy odkryté elektrické zásuvky v těsné blízkosti umyvadla a dodání čisticích prostředků. Jelikož všechny žádosti zůstaly bez odpovědi, stěžovatel podal návrh na zahájení trestního řízení pro spáchání trestného činu vystavení osoby ve zranitelném postavení nedůstojným podmínkám ubytování, ve kterém poukazoval vedle výše uvedeného také na poškozený a rozpadlý nábytek v cele a přeplněnost věznice. Trestní řízení probíhalo několik let, nicméně v důsledku sjednocujícího rozhodnutí kasačního soudu z ledna 2009 vydaného v obdobné věci, v němž kasační soud rozhodl, že materiální podmínky ve výkonu trestu odnětí svobody nemohou naplnit skutkovou podstatu žádného trestného činu, skončilo bez výsledku.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K torzenému porušení článku 3 Úmluvy

Stěžovatel namítal, že podmínky výkonu trestu odnětí svobody ve věznici v Nancy byly nelidské a ponižující.

Soud v první řadě konstatoval, že naplněnost cely, do které byl stěžovatel umístěn, odpovídala normám Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT), jelikož stěžovatel disponoval osobním prostorem o rozměru

4,5 m². Upozornil nicméně, že tento osobní prostor byl zmenšen tím, že v cele byla umístěna toaleta, umyvadlo a nábytek. Sama o sobě však míra osobního prostoru, kterým stěžovatel v cele disponoval, v rozporu s článkem 3 Úmluvy nebyla.

Na druhou stranu toaleta, která byla v cele umístěna, sice byla oddělena zídka, ale nebyla vybavena dveřmi ani plentou. Toaleta se navíc nacházela cca 90 cm od postelí. Stěžovatel a jeho spolubydlící tak museli vykonávat potřebu v přítomnosti toho druhého bez jakéhokoli soukromí. V této souvislosti Soud poukázal na skutečnost, že podle CPT je pouze částečné oddělení toalety v celách s více odsouzenými nepřijatelné.

Soud dále považoval za věrohodná tvrzení stěžovatele o špíně v umývárkách a sprchách, jelikož byla potvrzena zjištěními vyšetřujícího soudce a prohlášeními politiků, kteří věznicí navštívili. Za prokázané ovšem naopak nepovažoval, že se ve věznici vyskytovali švábi či že toaleta byla nefunkční.

Situaci stěžovatele však dle Soudu zhoršovala skutečnost, že mimo celu mohl trávit jen jednu hodinu denně, kdy absolvoval vycházku na vězeňský dvůr.

Soud uzavřel, že kumulativní účinek výše popsaných podmínek výkonu trestu ve věznici v Nancy musel ve stěžovateli vyvolávat pocity beznaděje a méněcennosti intenzity dosahující ponižujícího zacházení. Došlo proto k porušení článku 3 Úmluvy.

Rozsudek ze dne 9. dubna 2013 ve věci č. 36228/06 – Kurkowski proti Polsku

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně shledal, že v souvislosti se stěžovatelovou vazbou nedošlo k porušení článku 3 Úmluvy (zákaz mučení – podmínky ve věznicích) ani čl. 5 odst. 3 Úmluvy (právo na svobodu a osobní bezpečnost – délka vazby), avšak došlo k porušení článku 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého a rodinného života – různá omezení návštěv ve vazbě).

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel, člen představenstva loděnice, byl v listopadu 2002 spolu s dalšími 11 osobami obviněn z porušování povinností při správě cizího majetku. V prosinci 2004 byl z důvodu obavy, že bude mařit řízení a ovlivňovat svědky, vzat do vazby. Ta byla soudy s odkazem na složitost řízení opakovaně prodloužena. Stěžovatel byl propuštěn na svobodu v říjnu 2006. V době rozhodnutí Soudu trestní řízení stále probíhalo.

Během svého pobytu ve vazbě byl stěžovatel umístěn do šesti různých cel, v nichž na něj připadal osobní prostor v rozmezí 2,1 až 3,6 m². Ve dnech 29. srpna až 1. září 2005 pobýval v cele o rozměru 17 m² spolu se sedmi dalšími obviněnými, a disponoval tak osobním prostorem o rozměru 2,1 m². Ve dnech 12. až 15. září 2005 pobýval v cele o rozměru 5,52 m², kterou sdílel

s jedním dalším obviněným. V této cele na něj připadalo 2,8 m² osobního prostoru. Všechny cely byly vybaveny oddělenými toaletami.

Rodina (manželka, dcera a matka) mohla stěžovatele navštívit 32 krát. Návštěvy trvaly od 40 do 120 minut, nejčastěji 90 minut. V jednom případě byla stěžovatelova žádost o povolení návštěvy rodiny bez odůvodnění odmítnuta. Ve třech případech byl stěžovatel a jeho rodina při návštěvě od sebe odděleni přepážkou z plexiskla.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K tvrzenému porušení článku 3 Úmluvy

Stěžovatel především namítal, že cely, do kterých byl ve vazební věznici umístěn, byly přeplněné. Poukázal zejména na cely pro dvě osoby, jejichž rozměr a uspořádání dle něj neumožňoval volný pohyb.

Soud v prvé řadě připomněl, že v pilotních rozsudcích ve věcech *Orchowski proti Polsku* (č. 17885/04, rozsudek ze dne 22. října 2009, § 151) a *Norbert Sikorski proti Polsku* (č. 17599/05, rozsudek ze dne 22. října 2009, § 155-156) uzavřel, že od roku 2000 do nejméně poloviny roku 2008 byla přeplněnost polských věznic strukturálním problémem a praxí neslučitelnou s Úmluvou. Dále uvedl, že vláda uznala, že během dvou období trvajících vždy 4 dny stěžovatel nedisponoval v cele ani 3 m² osobního prostoru.

Poukázal však, že ve věci *Dmitriy Rozhin proti Rusku* (č. 4265/06, rozsudek ze dne 23. října 2012, § 52-53) neshledal porušení článku 3 Úmluvy za situace, kdy stěžovatel strávil 11 dní v cele, v níž na něj připadalo méně než 2 m² osobního prostoru. Ani v projednávané věci tedy stěžovatelova situace nepřekročila práh závažnosti nezbytný k tomu, aby mohla být označena za nelidské či ponižující zacházení, vzhledem k tomu, že stěžovatel v celách, v nichž disponoval osobním prostorem 2,1 m², resp. 2,8 m², pobyl vždy jen 4 dny. K porušení článku 3 Úmluvy proto nedošlo.

b) K tvrzenému porušení čl. 5 odst. 3 Úmluvy

Stěžovatel dále poukázal na nepřiměřenou délku vazby trávající rok a téměř 11 měsíců.

Soud stěžovateli nepřisvědčil. Shledal, že od počátku panovalo důvodné podezření, že se stěžovatel dopustil trestného činu, za který mu hrozil vysoký trest odnětí svobody. Byla též prokázána důvodná obava, že by mohl působit na svědky a spoluobviněné, jejichž výpovědi byly vzájemně protichůdné. V neposlední řadě bylo třeba též zajistit řádný průběh řízení, který vyžadoval výslech několika set svědků a obstarání důkazního materiálu v zahraničí. Konečně, orgány činné v trestním řízení postupovaly dle Soudu po celou dobu stěžovatelovy vazby s náležitou péčí a v průběhu řízení není možné vysledovat žádná podstatná období nečinnosti. Jednalo se navíc o rozsáhlé vyšetřování, ve kterém bylo třeba objasnit řadu složi-

tých finančních a obchodních otázek. K porušení čl. 5 odst. 3 Úmluvy proto nedošlo.

c) K torzenému porušení článku 8 Úmluvy

Stěžovatel konečně brojil proti omezení počtu návštěv rodinných příslušníků a tomu, že v některých případech byl od návštěvy oddělen plexisklem a mohl s ní komunikovat jen pomocí interního telefonu.

K námitce neumožnění návštěv Soud shledal, že alespoň v jednom případě byla stěžovateli odepřena návštěva jeho rodiny, a to bez jakéhokoli odůvodnění. Došlo tedy k zásahu do jeho práva na respektování rodinného života. Rozhodnutí nepovolit stěžovateli návštěvu sice mělo oporu v zákoně o výkonu trestů, který rozhodování ve věcech povolení návštěv svěřoval soudci či státnímu zástupci, podle názoru Soudu však přesto nebylo „stanoveno zákonem“ ve smyslu článku 8 Úmluvy. Aby daný právní předpis měl kvalitu „zákona“ ve smyslu Úmluvy, musí obsahovat náležité záruky proti svévolným zásahům do základních práv. Předmětné ustanovení polského zákona o výkonu trestů tomuto požadavku nedostalo, jelikož neobsahovalo žádné podrobnosti ohledně podmínek, za kterých může být návštěva povolena či odmítnuta, a jaké okolnosti jsou pro rozhodnutí relevantní. Zákon zároveň neumožňoval se proti nepříznivému rozhodnutí odvolat. Orgánu, který rozhodoval, tak zákon ponechával ničím neomezený prostor pro uvážení. Soud proto uzavřel, že zásah do stěžovatelova práva na respektování rodinného života nebyl stanoven zákonem a došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Ohledně námítky podrobení průběhu návštěv zpřísněnému režimu neumožňujícímu fyzický kontakt Soud uvedl, že i toto opatření představuje zásah do stěžovatelova práva na respektování rodinného života. Na rozdíl od prvně uvedeného tento zásah byl dle Soudu stanoven zákonem a sledoval legitimní cíl předcházení zločinnosti. Nejednalo se však o opatření, které by bylo nezbytné v demokratické společnosti. Soud připomněl, že obdobná omezení sice mohou být souladná s čl. 8 odst. 2 Úmluvy, avšak v projednávané věci nebyly pro jeho uplatnění uvedeny žádné důvody. Velká většina návštěv proběhla bez tohoto omezení. Soud proto uzavřel, že postup příslušných vnitrostátních orgánů postrádal jakoukoli soudržnost a jejich rozhodnutí byla náhodná a svévolná. I v tomto ohledu proto došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Rozsudek ze dne 30. dubna 2013 ve věci č. 49872/11 – Tymoshenko proti Ukrajině

Senát bývalé páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že uvalením vazby na stěžovatelku došlo k porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy, že došlo k porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy, neboť stěžovatelka neměla k dispozici řízení, ve kterém by byla přezkoumána zákonost zbavení svobody, a rovněž k porušení čl. 5 odst. 5 Úmluvy zakotvujícího možnost domáhat se náhrady

škody za porušení článku 5 Úmluvy konstatované Soudem. S odkazem na své závěry učiněné na poli čl. 5 odst. 1 Úmluvy Soud konstatoval jednomyslně také porušení článku 18 ve spojení s článkem 5 Úmluvy. Čtyřmi hlasy proti třem nakonec dospěl k závěru o neporušení článku 3 Úmluvy v souvislosti s incidentem provázejícím převoz stěžovatelky do nemocnice, jakož i s následným vyšetřováním předmětných událostí.

(i) Okolnosti případu

V dubnu 2011 bylo proti stěžovatelce, bývalé předsedkyni vlády i hlavní ukrajinské opoziční strany, zahájeno trestní stíhání pro zneužití pravomoci úřední osoby. V srpnu 2011 rozhodl soud o jejím vzetí do vazby. Stěžovatelka byla shledána vinnou a odsouzena k trestu odnětí svobody v délce šesti let. V dubnu 2012 měla být stěžovatelka proti své vůli převezena do nemocnice, následkem čehož měla být zraněna. Státní zástupce nicméně pro nedostatek důkazů ve věci odmítl zahájit trestní stíhání. Podle zprávy veřejné ochránkyně práv vydané v návaznosti na místní šetření mohlo být předmětné zacházení se stěžovatelkou v rozporu s článkem 3 Úmluvy a státní zastupitelství v daném případě nepostupovalo správně. Ochránkyně práv proto nejvyššímu státnímu zastupitelství doporučila trestní stíhání zahájit, státní zástupce tak nicméně ani poté neučinil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K torzenému porušení článku 3 Úmluvy v důsledku nevyhovujících podmínek ve věznici

Stěžovatelka namítala, že podmínky ve dvou ze tří cel, ve kterých pobývala, byly z hlediska článku 3 Úmluvy nepřijatelné z důvodů nedostatečné ventilace, omezení venkovních vycházek, nedostatku pitné vody, špatné kvality jídla a absence vytápění v jedné z cel.

Soud předně podotknul, že stěžovatelka obývala nejprve po téměř pět měsíců celu, jejíž obytná plocha na jednu osobu činila 5 m². Bylo jí umožněno sprchovat se dvakrát týdně. Připustil, že stěžovatelka se v průběhu svého pobytu ve vazební věznici mohla v určitých obdobích setkat s těžkostmi, na základě předložených důkazů nicméně nemohl učinit závěr o tom, že by na ni tyto těžkosti měly nějaký zásadní dopad. Konkrétně potom nedisponoval důkazy o omezeném přístupu denního světla a čerstvého vzduchu do cely nebo o trvalém nedostatku teplé vody. S přihlédnutím k pravidelnému kontaktu s příbuznými, kteří stěžovatelce zajišťovali dostatek kvalitního jídla a povlečení, a dále ke skutečnosti, že mohla komunikovat s vnějším světem i se svým právním zástupcem, Soud nedospěl k závěru, že by podmínky jejího pobytu v první cele byly ponižujícím či nelidským zacházením ve smyslu článku 3 Úmluvy.

Za neslučitelné s článkem 3 Úmluvy Soud nepovažoval ani podmínky v druhé z cel. Shledal totiž, že obytná

ná plocha této cely činila 37 m² a stěžovatelka ji sdílela jen s jednou další ženou, cela byla vybavena dvěma velkými okny zajišťujícími dostatečný přístup přirozeného světla a větrání a k cele náležela i stavebně oddělená toaleta a sprcha. K danému závěru Soud dospěl, přestože stěžovatelka nemohla s ohledem na svoji omezenou hybnost ve vazební věznici využívat svého práva na denní vycházku, i když podotknul, že přidělení hole či berlí mohlo její pohyb ulehčit. Ačkoliv uznal, že vazební podmínky mohly být pro stěžovatelku nepohodlné, zjištěné nedostatky nepřesahovaly práh závažnosti potřebný pro použití článku 3 Úmluvy. Z toho důvodu Soud předmětnou námitku posoudil jako zjevně neopodstatněnou.

b) K torzenému porušení článku 3 Úmluvy v důsledku nedostatečné zdravotní péče poskytované stěžovatelce

Stěžovatelka dále tvrdila, že jí během vazby (resp. výkonu trestu) nebyla v rozporu s článkem 3 Úmluvy poskytnuta adekvátní zdravotní péče.

Soud nejprve připomněl zásady týkající se poskytované zdravotní péče osobám zbaveným svobody (viz např. *Goginashwilli proti Gruzii*, č. 47729/08, rozsudek ze dne 4. října 2011, § 79, či *Aleksanyan proti Rusku*, č. 46468/06, rozsudek ze dne 22. prosince 2008, § 139-140) a na základě předložených materiálů velmi detailně popsal postup vnitrostátních orgánů při zajištění zdravotní péče stěžovatelce ve vazební věznici. Konstatoval, že vnitrostátní orgány věnovaly zdraví stěžovatelky značnou pozornost, přičemž vynaložily mnoho prostředků a úsilí nad rámec toho, co je na Ukrajině považováno za obvyklé ve vztahu k „obyčejnému“ vězni. Stěžovatelka byla nicméně mimořádně obezřetná a pro nedostatek důvěry v příslušné státní orgány většinu navrhané zdravotní péče odmítala. Podle Soudu je existence důvěry mezi pacientem a lékařem klíčovým prvkem jejich vztahu, a to rovněž při poskytování zdravotní péče ve věznici, kdy může být vytvoření takového vztahu problematické. Pacient na jedné straně může odmítnout nabízenou zdravotní péči či pouze na základě svých obav, na druhou stranu ale má povinnost komunikovat a spolupracovat se zdravotnickým personálem. Soud po prozkoumání zdravotnické dokumentace stěžovatelky pořízené v průběhu jejího pobytu ve věznici nezjistil žádný incident, který by její odmítavý postoj vysvětloval. Stěžovatelka byla nakonec převezena do civilního zdravotnického zařízení, kde jí mohla být poskytnuta odborná péče pod dohledem zahraničních lékařů. Vnitrostátní orgány tak zajistily stěžovatelce komplexní a účinnou zdravotní péči. Soud proto i tuto námitku odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

c) K torzenému porušení článku 3 Úmluvy v souvislosti s jejím převozem do nemocnice

Stěžovatelka tvrdila, že do civilního zdravotnického zařízení byla převezena proti své vůli a v průběhu převozu utrpěla v důsledku použitých donucovacích prostředků zranění.

Soud připomněl závazek států účinně vyšetřovat všechna podezření ze špatného zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy. Připomněl zásadu, podle které tvrdí-li jedinec, že byl v důsledku zakázaného zacházení v průběhu výkonu vazby nebo trestu zraněn, vláda má povinnost přijatelným způsobem vysvětlit původ předmětných zranění. Osoby zbavené svobody se nachází ve zranitelném postavení a státní orgány mají navíc povinnost chránit jejich fyzické i psychické zdraví. Jakékoliv použití fyzické síly, která není nezbytná, je v zásadě porušením článku 3 Úmluvy. Předložil-li jedinec hájitelné tvrzení o tom, že byl podroben zakázanému zacházení ze strany policie či jiných orgánů veřejné moci, mají státní orgány povinnost takové tvrzení účinně vyšetřit (viz např. *Assenov a ostatní proti Bulharsku*, č. 24760/94, rozsudek ze dne 28. října 1998, § 102 a 103 a násl.).

Ačkoli Soud připustil, že stěžovatelkou utrpěná zranění odpovídala jejímu popisu událostí (při převozu do civilní nemocnice měla být násilím vytažena z postele a následně udeřena do břicha), nemohl pominout závěry lékařského vyšetření, podle kterého stáří podlitin nekorespondovalo s časem eskorty a vznik podlitin si mohla stěžovatelka způsobit i sama. Tato zjištění mohla být průkazně potvrzena či vyvrácena za předpokladu, že by stěžovatelka souhlasila s dalším vyšetřením ze strany soudního znalce, což však opakovaně odmítla. Soud za tohoto důkazního stavu nemohl považovat za dostatečně prokázané, že ke zranění stěžovatelky došlo v průběhu její eskorty do civilní nemocnice. Stěžovatelka sice vznesla před vnitrostátními orgány hájitelné tvrzení o zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy, účinnost vyšetřování nicméně snížila sama svým odmítavým přístupem. Soud proto dospěl k závěru, že k porušení procesní složky článku 3 Úmluvy nedošlo.

d) K torzenému porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy

Stěžovatelka dále namítala, že rozhodnutí o jejím vzetí do vazby bylo nezákonné a svévolné.

Podle Soudu předně samotná skutečnost, že vnitrostátní soud rozhodl o vazbě stěžovatelky na dobu neurčitou, byla porušením článku 5 Úmluvy, přičemž obdobným problémem se Soud již dříve zabýval a daná otázka souvisí s nedostatečnou vnitrostátní právní úpravou (např. *Kharchenko proti Ukrajině*, č. 40107/02, rozsudek ze dne 10. února 2011, § 98).

Pokud jde o samotné důvody pro uvalení vazby, stěžovatelčino chování před rozhodnutím o vazbě nezdávalo podle Soudu důvod k obavám, že se bude trestnímu stíhání vyhýbat. Podle názoru Soudu byly hlavními důvody pro uvalení vazby údajné ztěžování průběhu trestního řízení a pohrdání soudem, které však nejsou uvedeny jako důvody pro zbavení svobody v čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy. Z rozhodnutí o uvalení vazby nadto nebylo patrné, zda vazba byla za daných okolností vhodnějším opatřením oproti již v té době stěžovatelce uloženému zákazu opouštět

město. Jelikož vazební důvody zůstaly po celou dobu přípravného řízení stejné, dospěl Soud k závěru, že stěžovatelka byla po celé toto období zbavena osobní svobody svévolně a nezákonně, a tedy v rozporu s čl. 5 odst. 1 Úmluvy.

e) K tvrzenému porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy

Stěžovatelka rovněž tvrdila, že v rozporu s čl. 5 odst. 4 Úmluvy neměla k dispozici řízení, ve kterém by soud mohl přezkoumat zákonnost jejího zbavení svobody.

Soud připomněl, že podle čl. 5 odst. 4 Úmluvy má osoba zbavená svobody právo na to, aby v soudním řízení o přezkumu zákonnosti zbavení svobody byly předmětem přezkumu jak procesní, tak hmotněprávní podmínky zbavení osobní svobody. Ukrajinské soudy se však ve svých rozhodnutích v rámci příslušného přezkumu omezily pouze na konstatování, že odvolání proti rozhodnutí o vazbě není přípustné, a toliko opakovaly původní nedostatečné důvody pro uvalení vazby. Stěžovatelkou uváděnými relevantními důvody pro propuštění z vazby se potom vůbec nezabývaly. Řízení o přezkumu zákonnosti zbavení svobody vedené ukrajinskými soudy tak nevyhovovalo požadavkům čl. 5 odst. 4 Úmluvy, přičemž Soud současně konstatoval, že ukrajinská právní úprava v rozporu s příslušným ustanovením neupravuje žádné řízení, ve kterém by se soud mohl zabývat zákonností dalšího pokračování vazby poté, co bylo ukončeno přípravné řízení (viz také *Molodorych proti Ukrajině*, č. 2161/02, rozsudek ze dne 10. února 2011, § 297).

f) K tvrzenému porušení čl. 5 odst. 5 Úmluvy

Soud dále vyhověl stěžovatelčině námitce, podle které neměla možnost domáhat se odškodnění za porušení jejich práv chráněných článkem 5 Úmluvy. Ačkoliv totiž ukrajinská právní úprava přiznává nárok na odškodnění v případech, kdy je nezákonnost zbavení svobody konstatována rozhodnutím ukrajinského soudu, neumožňuje již odškodnění za zbavení svobody v rozporu s článkem 5 Úmluvy, bylo-li porušení příslušného ustanovení Úmluvy konstatováno Soudem. Na tento nedostatek ukrajinské právní úpravy poukázal Soud již ve svých předchozích rozhodnutích (viz např. *Nechiporuk a Yonkalo proti Ukrajině*, č. 42310/04, ze dne 21. dubna 2011), přičemž daný problém přetrvává.

g) K tvrzenému porušení článku 18 ve spojení s článkem 5 Úmluvy

Podle Soudu Úmluva předpokládá, že státy vázané Úmluvou jednají v dobré víře. Jedná se však o vyvratitelnou domněnku, přičemž stěžovatel, který namítá porušení článku 18 Úmluvy, by měl přesvědčivým způsobem prokázat, že skutečné záměry vnitrostátních orgánů se od těch proklamovaných lišily, případně jsou rozpoznatelné z okolností případu. Pouhé podezření, že vnitrostátní orgány využily své pravomoci k jiným účelům než těm uvedeným v Úmluvě, nestačí; v této souvislosti Soud klade na dokazování vysoké

požadavky (viz *Gusinky proti Rusku*, č. 70276/01, ze dne 19. května 2004, § 73-78, či *Cebotari proti Moldavsku*, č. 35615/06, 13. listopadu 2007, § 46 a násl.).

Podle názoru Soudu byl případ stěžovatelky podobný případu *Lutsenko proti Ukrajině* (č. 6492/11, rozsudek ze dne 3. července 2012, § 104; stěžovatel byl ministrem vnitra ve vládě vedené Julií Tymošenkovou), neboť i v projednávané věci došlo po změně politické reprezentace k obvinění stěžovatelky, opoziční političky, a jejímu následnému trestnímu stíhání za jednání související s výkonem veřejné funkce. Obdobně jako v citovaném případě však Soudu pro závěr o porušení článku 18 Úmluvy postačoval odkaz na jeho závěry týkající se porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy, totiž že stěžovatelka nebyla zbavena svobody z důvodu uvedeného v citovaném článku Úmluvy, tedy za účelem předvedení před soud pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu, a nepovažoval již za nutné se vyjádřit k jiným stěžovatelkou tvrzeným politickým důvodům trestního řízení a zbavení svobody.

(iii) Oddělená stanoviska

Ve společném souhlasném stanovisku soudci Jungwiert a Potocki a soudkyně Nußberger vyslovili názor, že uvalení vazby na stěžovatelku (a její trestní stíhání) sledovalo další postranní motivy (než ty uvedené v rozhodnutí soudu), které souvisely s její osobou a jejím vlivem jako opoziční političky.

Společné částečně nesouhlasné stanovisko potom uplatnili i soudci Spielmann a Villiger a soudkyně Nußberger, podle kterých došlo při převozu stěžovatelky do nemocnice k porušení hmotněprávní části článku 3 Úmluvy. Dle jejich názoru nebyl splněn ani požadavek na účinnost vyšetřování, a došlo proto i k porušení procesní složky článku 3.

VYHOŠŤOVÁNÍ

Rozsudek ze dne 6. června 2013 ve věci č. 50094/10 - M. E. proti Francii

Senát páté sekce jednomyslně rozhodl, že v případě vyhoštění stěžovatele do Egypta by byl porušen článek 3 Úmluvy zakazující mučení a nelidské nebo ponižující zacházení či trestání. Stěžovatelovy námitky na poli článku 13 ve spojení s článkem 3 Úmluvy v souvislosti s údajnou neexistencí účinných prostředků nápravy Soud zamítl.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel je koptský křesťan, který odjel z Egypta, aby se dle svých tvrzení vyhnul pronásledování pro své náboženské přesvědčení a trestnímu stíhání pro proselytismus. Mezitím byl v té souvislosti egyptskými soudy odsouzen v nepřítomnosti ke třem letům odnětí svobody. Po třech letech pobytu ve Francii byl zadržen a bylo rozhodnuto o jeho vyhoštění. Teprve

tehdy stěžovatel požádal o mezinárodní ochranu. Jeho žádost byla projednána ve zrychleném řízení a zamítnuta. Rozhodnutí potvrdily i vnitrostátní soudy.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K tvrzenému porušení článku 3 Úmluvy

Soud připomněl, že riziko zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy musí být posuzováno ve světle obecné situace v zemi původu a individuálních okolností týkajících se stěžovatele. Dále připomněl, že byť stížnost musí být primárně posouzena prizmatem informací, které stát měl k dispozici, když rozhodl o vyhoštění, pro zvážení existence rizika je v případech, kdy stěžovatel dosud nebyl vyhoštěn, relevantním časovým rámcem okamžik posuzování případu Soudem.

Soud připustil, že v Egyptě v posledních letech dochází k útokům na koptské křesťany, přičemž odpovědné orgány nejsou ochotné útoky vyšetřovat. Usoudil však, že nelze mluvit o obecném riziku pro všechny koptské křesťany, které by samo o sobě mohlo vyvolat porušení článku 3.

Ve vztahu ke stěžovateli samotnému Soud na základě předložených dokumentů konstatoval, že riziko pronásledování stěžovatele, bez ohledu na uložený trest odnětí svobody, nelze vyloučit. Stěžovatel totiž doložil, že je úřady stále hledán. Navíc jako osoba odsouzená z proselytismu je stěžovatel přednostním terčem pro islámské fundamentalisty. I když tedy riziko pronásledování pochází od soukromých osob, nedostatek reakce policie zmiňovaný v mezinárodních zprávách dává důvod k pochybám, že by se stěžovatel u egyptských orgánů domohl účinné ochrany. Vyhoštěním stěžovatele by proto dle Soudu k porušení článku 3 Úmluvy došlo.

b) K tvrzenému porušení článku 13 ve spojení s článkem 3 Úmluvy

Stěžovatel dále namítal, že vzhledem k tomu, že jeho žádost o mezinárodní ochranu byla projednána ve zrychleném řízení (*procédure prioritaire*), neměl na vnitrostátní úrovni k dispozici účinný prostředek nápravy ve vztahu k jeho námitkám na poli čl. 3 Úmluvy.

Soud nezpochybnil zájem členských států na účinném zpracování velkého nápadu žádostí o mezinárodní ochranu a legitimitu zavedení zrychleného řízení pro žádosti zjevně nedůvodné, což konečně připouští i evropská směrnice 2005/85/ES. Soud připomněl, že slučitelnost zrychleného řízení již posuzoval ve věci *I. M. proti Francii* (č. 9152/09, rozsudek ze dne 2. února 2012), kde shledal, že s ohledem na automatické zařazení žadatele do zrychleného řízení, krátké podací lhůty a materiální a procesní obtíže zajištěných žadatelů při dokazování jejich tvrzení byla účinnost dostupných prostředků nápravy omezená.

Stejně jako v uvedeném případě, kde Soud shledal porušení článku 13 ve spojení s článkem 3, i v projednávané věci byl stěžovatel prvožadatelem a měl k dis-

pozici pouze omezené lhůty na přípravu úplné žádosti o ochranu. Stěžovatel nicméně podal svoji žádost s velkým odstupem, až tři roky po vstupu na francouzské území, měl tedy dostatek času podat žádost o mezinárodní ochranu, která by byla přezkoumána v řádném řízení, nebo si alespoň obstarat všechny potřebné dokumenty na obranu proti rozhodnutí o vyhoštění, které z důvodu jeho nelegálního pobytu v zemi mohlo být přijato. Stěžovatelovo tvrzení, že o možnosti požádat o mezinárodní ochranu nevěděl, Soud nepovažoval za přesvědčivé.

Na závěr Soud zdůraznil, že stěžovatel dokázal i v krátkých lhůtách, které měl k dispozici, podat proti rozhodnutí o vyhoštění správně žalobu s odkladným účinkem (ve lhůtě 48 hodin) a žádost o mezinárodní ochranu (ve lhůtě 5 dnů). Stěžovatel dle Soudu nemůže s úspěchem tvrdit, že takto krátké lhůty, v nichž je obtížné si obstarat potřebné důkazní prostředky, ovlivnily dostupnost těchto opravných prostředků, jelikož, jak již bylo uvedeno výše, měl tři roky na obstarání potřebných dokumentů. K porušení článku 13 ve spojení s článkem 3 Úmluvy tedy podle Soudu nedošlo.

c) K článku 39 jednacího řádu Soudu

Soud na závěr nařídil, aby do okamžiku nabytí právní moci rozsudku nebo dalšího rozhodnutí zůstalo v platnosti předběžné opatření vydané Soudem podle článku 39 jednacího řádu Soudu.

Rozsudek ze dne 27. čerona 2013 ve věci č. 66523/10 – S. A. proti Švédsku

Senát páté sekce Soudu rozhodl, že realizací vyhoštění stěžovatele, neúspěšného žadatele o azyl, do Iráku by nedošlo k porušení článků 2 a 3 Úmluvy, protože má možnost přesídlit se do bezpečnějších částí Iráku.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel, sunitský muslim pocházející z města Nasriya v jižním Iráku, požádal v lednu 2008 ve Švédsku o azyl. V azylovém řízení tvrdil především následující. V Iráku byl ve vztahu s šíitskou muslimkou, kterou v průběhu roku 2007 třikrát požádal o ruku. Byl vždy odmítnut s tím, že je sunitský muslim, přičemž mu bylo vyhrožováno bratranci jeho přítelkyně, ať už se o to nepokouší. Pár se rozhodl uprchnout do Bagdádu a fingovat svatbu. Poté, co přítelkyni stěžovatele její rodiče přislíbili, že svatbu budou tolerovat, vrátila se zpět k nim. Pár dní poté čtyři maskovaní muži stříleli na dům stěžovatele. Posléze stěžovatel zjistil, že jeho přítelkyně byla zabita jejím otcem a bratranci. Její vlasy a ruka se snubním prstenem visela na dveřích domu její rodiny jako znamení, že rodina očistila svou čest. Její příbuzní poté hledali i samotného stěžovatele, zanechali mu např. v domě jeho rodiny vzkaz, že chtějí jeho hlavu. Na to stěžovatel uprchl. I přesto však bylo vyhrožováno jeho otcí, jeho matka

byla zabita a dům jeho rodiny vypálen. Jeho azylové žádosti, a to včetně soudního přezkumu, nebylo ve Švédsku vyhověno. V listopadu 2010 vydal Soud předběžné opatření zamezující realizaci vyhoštění stěžovatele zpět do Iráku.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K tvrzenému porušení článků 2 a 3 Úmluvy

Soud zkoumal namítané porušení článků 2 a 3 Úmluvy společně. Zopakoval základní zásady posuzování stížnosti v případech vyhoštění a mimo jiné uvedl, že k porušení článku 3 vyhošťujícím státem dochází tam, kde existují závažné důvody domnívat se, že dotyčné osobě, bude-li vyhoštěna, hrozí reálné nebezpečí špatného zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy (viz např. *Saadi proti Itálii*, č. 37201/06, rozsudek velkého senátu ze dne 28. února 2008, § 124-125).

K nebezpečí, jemuž stěžovatel v Iráku údajně čelí, Soud nejdříve poznamenal, že jeho námitky byly dostatečně podrobně přezkoumány na vnitrostátní úrovni a jejich odmítnutí bylo rozsáhle odůvodněno. I když si Soud byl vědom mezinárodních zpráv svědčících o pokračující špatné situaci v Iráku, uvedl, že se celková situace pomalu zlepšuje. Odkázal na rozsudek ve věci *F. H. proti Švédsku* (č. 32621/06, rozsudek ze dne 20. ledna 2009, § 93), ve kterém shledal, že obecná špatná situace v Iráku nebyla v roce 2008 dostatečně vážná na to, aby sama o sobě byla důvodem pro porušení článku 2 nebo 3 Úmluvy v případech vyhoštění. Soud uvedl, že není nutné se od této pozice ani vzhledem k aktuálnějším zprávám odchýlit.

Soud nicméně konstatoval, že okolnosti, které vedly stěžovatele k opuštění Iráku, především zabití jeho přítelkyně a následné vyhrožování jemu samotnému, silně nasvědčují tomu, že bude při návratu do svého domovského města vystaven reálnému nebezpečí ze strany příbuzných rodiny jeho přítelkyně. Toto tvrzení Soud podpořil mimo jiné zprávami od UNHCR a Pohraniční agenturou Spojeného království zdůrazňujícími závažnost problému „zločinů ve jménu cti“ v Iráku.

Otázkou proto dále dle Soudu bylo, zda lze od stěžovatele požadovat, aby přijal ochranu iráckých úřadů. Rodina stěžovatele se na irácké úřady opravdu obrátila, když nahlásila incident policii. Vyšetřování ovšem k žádným výsledkům nevedlo. Soud podle informací o situaci v Iráku shledal, že osobám vystaveným riziku „zločinů ve jménu cti“ nemusí být poskytnuta účinná ochrana tamními úřady.

Dále se Soud zabýval možností vnitřního přesídlení. Připomněl, že státy se mohou na tuto možnost spolehnout při splnění záruk, že příslušná osoba bude schopna do dané bezpečné oblasti bez nebezpečí cestovat, vstoupit na její území a usadit se tam (*Sufi a Elmi proti Spojenému království*, č. 8319/07 a další, rozsudek ze dne 28. června 2011, § 266). Soud uvedl, že není třeba se zabývat tím, zda může být stěžovatel přesíd-

len do Kurdistánu, protože se mu naskýtá možnost přesídlení do jiných částí Iráku. Soud poznamenal, že události se odehrály před několika lety, a proto lze důvodně předpokládat, že po takové době je hrozba pro stěžovatele nižší. Důležitější však dle Soudu bylo, že předložené materiály nepodporují tvrzení stěžovatele, že by příbuzní jeho přítelkyně měli prostředky a konexe k tomu, aby stěžovatele našli kdekoliv v Iráku. Soud uvedl, že dostupné obecné informace naznačují, že klany jsou spíše regionálního charakteru. Důležitou roli hraje otázka vlivu příslušného klanu nebo rodiny. V mnoha případech může být osoba pronásledovaná rodinou nebo klanem, který vlivný není, v bezpečí v jiné části státu. Stěžovatel nepředložil Soudu žádné listinné důkazy, které by naznačovaly, že rodina přítelkyně stěžovatele vlivná je. Soud dodal, že pro sunitského muslima není příliš složité nalézt relativně bezpečné místo, kde by se mohl usadit. Soud uzavřel, že ačkoliv s vnitřním přesídlením souvisí určité těžkosti, na základě výše uvedeného nenasvědčuje nic tomu, že by stěžovatel nemohl využít možnosti vnitřního přesídlení do oblasti, kde by pro něj byly vhodné životní podmínky, a to tím spíše, že je relativně mladý muž (34 let) nemající žádné zjevné zdravotní problémy.

Na základě výše uvedeného Soud shledal, že realizace vyhoštění stěžovatele do Iráku by nebyla v rozporu s článkem 2 a 3 Úmluvy.

(iii) Odlišné stanovisko soudkyně Power-Forde a soudce Zupančiče

Disentující soudci s odvoláním na své odlišné stanovisko ve věci *M. Y. H. a ostatní proti Švédsku* (č. 50859/10, rozsudek ze dne 27. června 2013) vyjádřili nesouhlas se způsobem, jakým Soud na okolnosti daného případu použil záruky pro hodnocení alternativy vnitřního přesídlení (viz např. *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, cit. výše). Soudci kritizovali mimo jiné neobjasnění konkrétního bezpečného místa, kam má být stěžovatel deportován. Vágní tvrzení většiny, že není příliš složité „nalézt místo na usazení“, je z pohledu současné situace v Iráku a záruk vyžadovaných Soudem v souvislosti s alternativou vnitřního přesídlení neakceptovatelné.

Rozsudek ze dne 16. dubna 2013 ve věci č. 12020/09 – Udeh proti Švýcarsku

Senát druhé sekce Soudu většinou pěti hlasů proti dvěma rozhodl, že vyhoštění stěžovatele nigerijské národnosti, který má ve Švýcarsku dvě dcery žijící s matkou (švýcarskou občankou), v důsledku odsouzení za trestný čin by představovalo porušení článku 8 Úmluvy.

(i) Okolnosti případu

V srpnu 2001 byl stěžovatel v Rakousku odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody v délce 4 měsí-

ců za držení menšího množství kokainu. V listopadu 2001 stěžovatel přesídlil do Švýcarska. V roce 2002 švýcarské úřady zamítly jeho žádost o azyl, která byla podána pod falešnou identitou. Stěžovatel poté Švýcarsko opustil a opět se vrátil až v roce 2003. Ve stejném roce se oženil se švýcarskou občankou, s níž se mu narodily dvě dcery. Na základě těchto skutečností bylo stěžovateli uděleno povolení k pobytu na území Švýcarska. V roce 2006 byl stěžovatel v Německu odsouzen k odnětí svobody v délce 42 měsíců za pašování drog. Švýcarský imigrační úřad (*office des migrations*) následně odmítl stěžovateli prodloužit povolení k pobytu, přičemž důvody pro jeho vyhoštění představovalo jednak odsouzení za trestný čin, jednak závislost jeho rodiny na sociálních dávkách. Stěžovatel byl následně informován o své povinnosti Švýcarsko opustit. V roce 2011 švýcarské úřady zakázaly stěžovateli vstoupit na území Švýcarska až do roku 2020. V mezidobí se stěžovatel rozvedl a dcery byly svěřeny do péče matky. Stěžovateli však bylo přiznáno právo styku s dětmi.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K torzenému porušení článku 8 Úmluvy

Soud úvodem konstatoval, že stěžovateli byl zakázán pobyt na švýcarském území do roku 2020, z čehož vyplývá, že stěžovatel bude odloučen od svých dcer. Došlo tedy k zásahu do práva stěžovatele na respektování rodinného života, ačkoli k realizaci vyhoštění dosud nedošlo.

Soud po připomenutí relevantních zásad vyplývajících z jeho judikatury (srov. *Úner proti Nizozemsku*, č. 46410/99, rozsudek velkého senátu ze dne 18. října 2006) uvedl, že druhé odsouzení stěžovatele pro trestný čin pašování drog bylo jistě přitěžující okolností. Na druhou stranu však trestná činnost stěžovatele byla omezena pouze na dva uvedené trestné činy, a nebylo tak možné říci, že by stěžovatel byl skutečným „kriminálním“. Při výkonu trestu se navíc stěžovatel choval příkladně. Tento pozitivní vývoj, stejně jako skutečnost, že byl podmíněčně propuštěn po vykonání části trestu, měly být při vyvažování proti sobě stojících zájmů zohledněny. Z toho důvodu považoval Soud tvrzení, že trest odnětí svobody na 42 měsíců dokazoval, že stěžovatel představoval do budoucna hrozbu pro veřejný pořádek a veřejnou bezpečnost, za čistě spekulativní.

V době vydání vnitrostátního soudního rozhodnutí pobýval stěžovatel na území Švýcarska již sedm a půl roku, což je značná část života. Bylo tak zcela zřejmé, že Švýcarsko pro něj představovalo centrum jeho soukromého a rodinného života, přičemž stěžovatel usiloval o kontakt se svými dětmi. Závažnějšího ze dvou spáchaných trestných činů se dopustil až poté, co byly jeho dvě dcery počaty. Jinými slovy, jeho manželka nemohla v době, kdy s ním vstupovala do manželského svazku, vědět, že takový trestný čin spáchá. Tato

skutečnost přitom byla významným faktorem pro posouzení celého případu.

Dcery stěžovatele měly obě švýcarské občanství. Nucené vyhoštění stěžovatele by pravděpodobně ovlivnilo jejich výchovu. Bylo tak v jejich nejlepší zájmu, aby vyrůstaly s oběma rodiči, resp. aby byl zachován kontakt se stěžovatelem. Jediným způsobem, jak tento kontakt zajistit, bylo umožnit stěžovateli setrvat ve Švýcarsku, neboť nebylo možné očekávat, že by se jeho bývalá manželka s dětmi odstěhovala do Nigérie.

Stěžovatel měl možnost požádat o dočasné (či dokonce trvalé) zrušení zákazu vstupu na území. I kdyby však švýcarské orgány žádosti o dočasné zrušení zákazu vstupu na území vyhověly, takové dočasné opatření by dle Soudu nemohlo být považováno za náhradu práva žít spolu, které je základním prvkem práva na respektování rodinného života.

Soud naopak na rozdíl od vnitrostátních orgánů nepovažoval za významné, že stěžovatel vyrůstal v Nigérii, kde měl stále rodinné zázemí, a mohl se tedy v zemi původu snadno integrovat, a že se naopak dosud skutečně ve Švýcarsku neintegroval, a to ani profesně ani sociálně, jelikož mj. neuměl dostatečně německy.

Vzhledem k výše uvedenému (stěžovatel spáchal pouze jeden vážný trestný čin; následné chování stěžovatele bylo příkladné; zájem dětí; rodinné vazby) Soud dospěl k závěru, že vnitrostátní orgány rozhodnutím o vyhoštění překročily prostor pro uvážení, který pro ně v daném kontextu vyplývá z článku 8 Úmluvy.

(iii) Oddělené stanovisko

K rozsudku připojili oddělené stanovisko soudkyně Jočiené a soudce Lorenzen. Oba poukázali na skutečnost, že stěžovatel spáchal závažný drogový delikt, přičemž Soud již dříve uvedl, že proti této trestné činnosti mohou vnitrostátní orgány podnikat rozhodné kroky (viz např. *Maslov proti Rakousku*, č. 1638/03, rozsudek velkého senátu ze dne 23. června 2008, § 80). Za důležitou okolnost považovali také skutečnost, že stěžovatel zprvu ve Švýcarsku vystupoval pod falešnou identitou. Bylo také třeba vzít v úvahu, že stěžovatel nyní žije s jinou ženou, se kterou se mu v srpnu 2012 narodilo další dítě. Ve výsledku tak dle jejich názoru Švýcarsko nevybočilo ze svého prostoru pro uvážení.

VYŠETŘOVÁNÍ

Rozsudek ze dne 28. května 2013 ve věci č. 3564/11 – Eremia proti Moldavsku

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy ve vztahu k první stěžovatelce a k porušení článku 8 Úmluvy ve vztahu ke druhé a třetí stěžovatelce, neboť je státní orgány nedokázaly účinně ochránit před domácím násilím ze

strany manžela, resp. otce. Nečinnost státních orgánů byla podle Soudu současně v rozporu s článkem 14 ve spojení s článkem 3 Úmluvy, neboť se v ní odrážel diskriminační stereotypní náhled na ženy v Moldavsku.

(i) Okolnosti případu

První stěžovatelka, provdaná za policejního důstojníka, byla obětí domácího násilí; někdy ji manžel A. napadal i v přítomnosti jejích dvou dcer (druhé a třetí stěžovatelky). První stěžovatelka proto požádala o rozvod, v důsledku toho se však násilné chování manžela ještě zhoršilo. V srpnu 2010 policii ohlásila, že ji téhož dne A. udeřil do hlavy, za což byla následně v září 2010 A. uložena pokuta. Ministerstvem vnitra byl později také formálně varován, aby násilné chování ukončil. Počátkem listopadu 2010 se A. vrátil domů opilý a první stěžovatelku opět napadnul, což první stěžovatelka následující den nahlásila státnímu zástupci. Později v listopadu 2010 byla však opět, před zraky druhé a třetí stěžovatelky, dvakrát napadena, přičemž podruhé ji A. dusil tak intenzivně, že na jeden a půl dne ztratila hlas. Požádala proto o vydání ochranného příkazu. Obvodní soud žádosti vyhověl a mj. A. uložil, aby se po 90 dní zdržoval mimo domov. V průběhu prosince 2010 a ledna 2011 však A. zákaz porušil a vůči první stěžovatelce se dopustil dalšího násilného jednání. Zákaz porušil opakovaně, a v jednom případě vyhrožoval první stěžovatelce smrtí. Stěžovatelka žádala o rozvod, přičemž s ohledem na násilí A. se následně domáhala urychlení předmětného řízení. Žádost o urychlení řízení předseda příslušného soudu zamítnul, přičemž na stížnost proti tomuto jeho rozhodnutí již nebylo reagováno. V prosinci 2010 stěžovatelky žádaly zahájení trestního stíhání proti A. Státní zástupce, jenž šetřil trestnou činnost A., nicméně nakonec vyšetřování podmíněně odložil s tím, že A. se dopustil méně závažné trestné činnosti, nebyl závislý na alkoholu či na drogách, živil tři nezletilé děti, byl uznáván v práci a ve společnosti a nepředstavoval pro společnost nebezpečí. Stěžovatelky se proti rozhodnutí ještě neúspěšně odvolaly k nadřízenému státnímu zástupci.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K tvrzenému porušení článku 3 Úmluvy

Soud předně připomenul, že aby určité zacházení mohlo být považováno za zakázané ve smyslu článku 3 Úmluvy, musí dosáhnout minimálního stupně závažnosti. Ačkoliv první stěžovatelka v projednávané věci nebyla zpočátku schopna svá tvrzení o tom, že byla podrobena zakázanému zacházení, doložit lékařskými zprávami, obvodní soud danou situaci posoudil za dostatečně vážnou pro to, aby nařídil ochranný příkaz. Strach z dalších útoků navíc působily první stěžovatelce nepochybně utrpení a úzkost dosahující závažnosti nelidského zacházení ve smyslu článku 3

Úmluvy, a dané ustanovení proto bylo podle Soudu pro daný případ použitelné.

Pozitivní závazky vyplývající z článku 3 Úmluvy potom vyžadují, aby státní orgány před zakázaným zacházením první stěžovatelku chránily a přijaly opatření potřebná k předcházení takovému zacházení. Připomněl rovněž pozitivní závazek státu oznámení zakázaného zacházení účinně vyšetřit. V případech spadajících pod ustanovení článku 3 Úmluvy Soud při posuzování účinnosti vyšetřování zkoumá i rychlost, s níž příslušné orgány na taková oznámení reagovaly. Pozornost tak zejména věnoval okamžiku zahájení šetření, průtahům a celkové době přípravného řízení (*Stoica proti Rumunsku*, č. 42722/02, rozsudek ze dne 4. března 2008, § 67). Zmíněné pozitivní závazky státu nakonec podle Soudu předpokládají rovněž vytvoření a naplňování adekvátního právního rámce k předcházení násilí ze strany jednotlivců (viz např. *M. C. proti Bulharsku*, č. 39272/98, rozsudek ze dne 4. prosince 2003, § 150 a 152).

Podle Soudu v Moldavsku potřebný právní rámec existuje, neboť vnitrostátní právo zakotvuje trestní sankce ukládané za násilí vůči členům rodiny, stejně jako opatření za účelem ochrany obětí domácího násilí a sankce za nerespektování soudních rozhodnutí.

V projednávané věci potom příslušné orgány věděly o násilí, jehož se A. dopouštěl, a o nebezpečí, že první stěžovatelka bude násilí nadále vystavena, přičemž ta byla v obzvláště zranitelné pozici, neboť se A., policistovi vycvičenému k překonání odporu, nemohla bránit a k násilí docházelo v soukromí domova, bez možnosti dovolat se pomoci. Podle Soudu bylo proto riziko ve vztahu k fyzické a psychické integritě bezprostřední a natolik závažné, že vyžadovalo, aby orgány jednaly urychleně. Různá opatření sice přijata byla, ale ukázala se být neúčinná. Nečinnost státních orgánů v návaznosti na porušování ochranného příkazu ze strany A. navíc umožnila návrat A. do domu rodiny a s ním související útok vůči první stěžovatelce. Ani po tomto incidentu nebyla přijata žádná opatření k zajištění bezpečnosti první stěžovatelky. Za znepokojující Soud považoval také to, že agresorem byl policista, který tak vykonával profesi, jejíž náplní je ochrana práv jiných, prevence kriminality a ochrana veřejného pořádku. Vzhledem k tomu, že agresor pracoval pro stát, měly navíc orgány mnohem větší možnost ovlivnit jeho chování, než kdyby se jednalo o soukromou osobu. Za nejasné Soud nakonec považoval, jak mohl státní zástupce dospět k závěru, že A. nepředstavoval nebezpečí pro společnost, když opakovaně první stěžovatelku napadal a nerespektoval ochranný příkaz vydaný soudem. V důsledku odložení trestního stíhání tak mohl mít A. následně pocit, že je chráněn před trestní odpovědností, namísto toho, aby byl od pokračování v trestné činnosti odrazen. Vzhledem k nedostatečnému postupu orgánů, které ač věděly o násilí, jež mohlo v budoucnu pokračovat, ne-

zajistily ochranu první stěžovatelky a potrestání agresora, Soud konstatoval, že stát nesplnil své pozitivní závazky vyplývající z článku 3 Úmluvy, a k porušení daného ustanovení Úmluvy proto došlo.

b) K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy

Také ve vztahu k druhé a třetí stěžovatelce bylo namítáno porušení článku 3 Úmluvy, Soud se však jejich námitky rozhodl posoudit z pohledu článku 8 Úmluvy. Podstatou tohoto ustanovení je obecně chránit jednotlivce před svévolnými zásahy orgánů veřejné moci; s touto povinností jsou nicméně spjaty též pozitivní závazky, mezi něž patří i povinnost přijímat opatření v oblasti vztahů mezi jednotlivci. Zejména v případě dětí a jiných zranitelných osob je potom třeba přijmout opatření zajišťující účinnou ochranu.

Jednání A., který se před zraky druhé a třetí stěžovatelky dopouštěl opakovaně násilí vůči první stěžovatelce v jejich společném domově, nepochybně představovalo zásah do práva druhé a třetí stěžovatelky na respektování soukromého života a obydlí ve smyslu článku 8 Úmluvy.

Podle Soudu státní orgány již koncem prosince 2010 věděly nejen o tom, že A. porušoval příslušný ochranný příkaz a že vyhrožoval první stěžovatelce, ale i o dopadech, které takové jednání mělo na druhou a třetí stěžovatelku. Dostatečná opatření k tomu, aby opakování takového jednání zabránily, nicméně nepřijaly, a nejednaly tak v souladu se svými pozitivními závazky vyplývajícími z článku 8 Úmluvy. K porušení předemtného ustanovení Úmluvy proto došlo.

c) K tvrzenému porušení článku 14 ve spojení s článkem 3 Úmluvy

Stěžovatelky nakonec shodně namítaly, že selhání státních orgánů v rámci ochrany před domácím násilím bylo založeno na předsudcích týkajících se rodinné role žen v Moldavsku. Soud odkázal na své závěry učiněné výše a připomněl, že státní orgány si násilí, kterému byla první stěžovatelka opakovaně vystavena, byly dobře vědomy. S ohledem na opakované násilí první stěžovatelka opakovaně neúspěšně žádala o urychlení rozvodu. Ze strany policie potom na ni byl údajně vyvíjen nátlak, aby vzala zpět své trestní oznámení vůči A. Odložením trestního stíhání byl nakonec A. ochráněn před veškerou trestní odpovědností za své násilné jednání. Ze strany státních orgánů tedy podle Soudu nedošlo k prostému selhání a nečinnosti, ale jejich postup byl odrazem diskriminačního postoje vůči stěžovatelce z důvodu pohlaví. Svě závěry Soud opřel mj. o zjištění zvláštního zpravodaje OSN, který konstatoval, že moldavské orgány si plně neuvědomují závažnost a rozsah problému domácího násilí na ženách v Moldavsku. Ve vztahu k první stěžovatelce proto k porušení článku 14 ve spojení s článkem 3 Úmluvy došlo.

Rozsudek ze dne 13. června 2013 ve věci č. 24402/07 – Vasylichuk proti Ukrajině

Senát páté sekce Soudu rozhodl v poměru šesti hlasů proti jednomu, že v průběhu prohlídky domovních prostor stěžovatelky nedošlo k porušení článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní složce. Jednomyslně však konstatoval, že v dané souvislosti došlo jednak k porušení daného ustanovení v jeho procesní složce, neboť věc nebyla účinně vyšetřena, jednak k porušení práva stěžovatelky na respektování jejího obydlí chráněného článkem 8 Úmluvy.

(i) Okolnosti případu

Podstatou stížnosti byly okolnosti domovní prohlídky provedené v domě stěžovatelky v březnu 2005 skupinou deseti policistů za účelem zjištění, zda se v domě nachází několik předmětů, které (jak se později potvrdilo) byly dříve odcizeny jiné osobě a později prodány stěžovatelce. Podle stěžovatelky byli policisté vůči ní verbálně agresivní, přičemž jeden z nich jí měl vzít hůl a strčit do ní, následkem čehož upadla a poranila si koleno. Protože však k pohybu jakožto invalidní důchodkyně hůl nezbytně potřebovala, nezbylo jí následně, než se za policisty do domu plazit po zemi. Policisté měli v rámci prohlídky v domě poničit nábytek, strhat koberce ze stěn, rozházet po zemi knihy a léky a procházet stěžovatelčinu osobní korespondenci. Stěžovatelka svá tvrzení podpírala prohlášením dvou osob, které se na místo dostavily po incidentu. Na místo později za účelem vyšetření stěžovatelky přijela také záchranná služba a o dva dny později stěžovatelka v souvislosti se zraněním na levém kolenu navštívila lékaře. V říjnu 2005 jeden ze svědků, který byl incidentu přítomen (jako osoba, která měla dané předměty identifikovat), vypověděl, že jeden z policistů do stěžovatelky skutečně strčil, následkem čehož stěžovatelka upadla. Znalec z oboru soudního lékařství následně konstatoval, že podle lékařské zprávy vypracované den po incidentu utrpěla stěžovatelka menší zranění na koleni a trpěla bolestí hlavy a závratěmi, přičemž předmětné zranění mohlo být způsobeno v den incidentu.

Stěžovatelka průběh prohlídky neúspěšně napadla u místního okresního státního zastupitelství, které rozhodnutím z dubna 2005 odmítlo zahájit trestní stíhání s tím, že stěžovatelka byla s prohlídkou obeznámena prostřednictvím dříve vydaného soudního příkazu, přičemž policistům sama odmítala vydat kradené předměty, které zde byly následně nalezeny; podle výpovědi přítomných osob přítom stěžovatelku nikdo nestrčil ani jí neublížil. Rozhodnutí státního zástupce v lednu 2006 příslušný okresní soud zrušil a věc mu vrátil k dalšímu vyšetřování s tím, že množství námitek stěžovatelky nebylo řádně objasněno. Státní zástupce však nadále trestní stíhání odmítal zahájit, a to i po opakovaném rušení jeho rozhodnutí ze strany nadřízeného státního zástupce či soudu. Ve věci takto

státní zástupce rozhodl celkem dvanáctkrát, přičemž proti poslednímu rozhodnutí z února 2010 se již stěžovatelka neodvolala.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka nejprve na poli článku 3 Úmluvy namítala, že v průběhu předmětné prohlídky s ní policisté zacházeli nelidským a ponižujícím způsobem, přičemž na její oznámení nebylo v této souvislosti ze strany státních orgánů adekvátně reagováno. Na poli článku 8 Úmluvy měla dále za to, že prohlídka byla jako taková nezákonná, neboť ji provedly k tomu neoprávněné osoby, přičemž státní orgány její výhrady vůči průběhu prohlídky řádně neposoudily ani z pohledu posledně jmenovaného ustanovení Úmluvy.

a) K torzenému porušení článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní složce

Soud nejprve mj. připomněl, že při posuzování důkazů na poli článku 3 Úmluvy uplatňuje obecně zásadu důkazu "nade vši rozumnou pochybnost". Aby určité zacházení mohlo být vůbec považováno za zakázané ve smyslu článku 3 Úmluvy, musí dosáhnout minimálního stupně závažnosti; posouzení takového stupně je relativní a bude záležet na všech okolnostech daného případu, jako například na délce trvání zacházení, jeho fyzických a duševních následcích a v určitých případech i na pohlaví, věku a zdravotním stavu oběti (viz např. *Valašinas proti Litvě*, č. 44558/98, rozsudek ze dne 24. července 2001, § 101).

V projednávané věci vláda nepopírala, že zacházení se stěžovatelkou tak, jak ho stěžovatelka popsala, dosahovalo příslušného minimálního stupně závažnosti, Soud navíc podotknul, že stěžovatelce, invalidní důchodkyni, bylo v době incidentu 57 let, podle lékařských zpráv trpěla různými zdravotními problémy postihujícími srdce a mozek a nebyla schopna se pohybovat bez opory. Pokud se tedy skutkové okolnosti případu odehrály tak, jak tvrdila, její utrpení jistě dosahovalo takové závažnosti, aby se na dané zacházení článek 3 Úmluvy vztahoval.

Zbývalo tedy posoudit, zda státní orgány se stěžovatelkou skutečně zacházely jí popsaným způsobem. V této souvislosti Soud poznamenal, že v říjnu 2005 předložil znalec posudek, podle kterého stěžovatelka mohla utrpět zranění kolene v den incidentu. Ačkoliv znalec v posudku odkazoval na lékařskou zprávu ze dne následujícího po incidentu, se kterou se Soud neměl možnost seznámit, stěžovatelka předložila Soudu jinou lékařskou zprávu, vypracovanou o den později, podle níž se stěžovatelka dostavila k lékaři právě z důvodu zranění kolene. Lze mít tedy za to, že stěžovatelka předmětné zranění utrpěla v den incidentu. Ohledně průběhu incidentu nicméně existovalo několik možných verzí, přičemž všechny byly podle Soudu v zásadě stejně věrohodné. Zásadu obráceného důkazního břemene – podle které v případě, kdy je určitá osoba nacházející se v plném zdraví zajištěna policií a

pro propuštění vykazuje zranění, je na státu, aby důvěryhodným způsobem doložil původ vzniku daných zranění (viz *Selmouni proti Francii*, č. 25803/94, rozsudek velkého senátu ze dne 28. července 1999, § 87) – Soud neuplatnil, neboť stěžovatelka podle něj v daném případě zajištěna policií nebyla.

Soud tedy uzavřel, že předložené důkazy nepotvrdily nade vši rozumnou pochybnost stěžovatelčina tvrzení, že jí policista úmyslně srazil na zem či že se musela za policisty do domu plazit po zemi. Dále Soud konstatoval, že ani nešetrný způsob provedení prohlídky, byť ve stěžovatelce s ohledem na její špatný zdravotní stav nepochybně vyvolal stres, jí nemohl způsobit utrpení dosahující minimálního stupně závažnosti požadovaného článkem 3 Úmluvy. K porušení tohoto ustanovení v jeho hmotněprávní složce proto nedošlo.

b) K torzenému porušení článku 3 Úmluvy v jeho procesní složce

Ohledně této námítky Soud připomněl zásadu, podle které předložil-li určitá osoba hájitelné tvrzení o tom, že byla ze strany příslušníků policie podrobena zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy, příslušné ustanovení ve spojení s obecnou povinností vyplývající z článku 1 Úmluvy implicitně vyžaduje, aby na vnitrostátní úrovni proběhlo úřední vyšetřování, které musí být způsobilé vést k zjištění a potrestání viníků (viz *Assenov a ostatní proti Bulharsku*, č. 24760/94, rozsudek ze dne 28. října 1998, § 102).

V projednávané věci Soud uvedl, že stěžovatelka se obrátila na policii s tvrzením, že prohlídka jejího domu byla provedena nevhodným způsobem, jelikož policisté se nepředstavili, nesdělili jí účel své návštěvy a na její dotaz jí vzali hůl a strčili do ní, v důsledku čehož spadla a poranila si koleno. Dále uvedla, že policisté jí poškodili nábytek a zanechali v domě velký nepořádek. Celá událost stěžovatelku natolik rozrušila, že k ní musela přijet záchranka. Dle Soudu byla tato tvrzení natolik závažná, že vyžadovala zahájení vyšetřování.

Ohledně samotného průběhu vyšetřování Soud předně podotknul, že trvalo přibližně pět let, přičemž v průběhu této doby bylo celkem třináctkrát zastaveno. Většina příslušných rozhodnutí byla přitom následně zrušena pro nedostatečné vypořádání námitek stěžovatelky a věc byla opakovaně vracena k došetření. Z předložených důkazů přitom vyplývá, že i přes výtky adresované vyšetřovacími orgány se vyšetřování vždy omezovalo na výslech několika policistů, dvou svědků prohlídky a dvou osob, které se prohlídky osobně neúčastnily, ale byly zapleteny do předchozí krádeže hledaných předmětů. Ve věci bylo dále nařízeno vypracování lékařského znaleckého posudku, nicméně žádné jiné kroky (vedoucí například k objasnění rozporů mezi jednotlivými důkazy, výslechnutí stěžovatelkou navržených svědků či lékařů, kteří se po incidentu dostavili na místo činu, nebo konfrontace mezi stěžovatelkou, policisty a svědky in-

cidentu) však provedeny nebyly. Doba každého jednotlivého vyšetřování byla přitom obecně krátká, přičemž poslední rozhodnutí o odmítnutí zahájit trestní stíhání z února 2010 bylo vydáno pouhých devět dní poté, co bylo příslušným soudem zrušeno předchozí rozhodnutí státního zástupce. Námitce vlády, podle které se měla stěžovatelka – v souladu s její povinností vyčerpat vnitrostátní prostředky nápravy – proti rozhodnutí státního zástupce odvolat, proto Soud nevyhověl. Po celou dobu vyšetřování zůstalo mnoho otázek nezodpovězených a rozdílů mezi jednotlivými verzemi skutkových okolností neobjasněných. Závěry vyšetřovacích orgánů se zakládaly toliko na výše uvedených důkazech, přičemž jiné důkazy ve věci opatřeny nebyly. S ohledem na výše uvedené tedy Soud konstatoval, že vyšetřování nebylo v projednávané věci účinné a k porušení článku 3 Úmluvy v jeho procesní složce došlo.

c) K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy

Soud předně poznamenal, že mezi stranami nebylo sporu o tom, že předmětná prohlídka představovala zásah do práva stěžovatelky na respektování jejího obydlí. Stěžovatelka přitom ani nenamítala, že by samotný soudní příkaz k provedení prohlídky byl nezákonný nebo že by byl vydán svévolně, bez dostatečných záruk. V této souvislosti Soud podotknul, že ačkoli soudní příkaz jednotlivé hledané předměty blíže nespécifikoval, v rámci prohlídky se nakonec několik hledaných předmětů skutečně našlo. Na základě předložených důkazů se přitom nelze domnívat, že by vnitrostátní soud o daném případě před vydáním příkazu nedisponoval dostatkem informací či že by nejednal v dobré víře. Příkaz měl jednak oporu ve vnitrostátním právu, jednak sledoval legitimní cíl spočívající v předcházení trestné činnosti. Potřeba zajištění důkazů trestné činnosti potom může vyžadovat i domovní prohlídku třetí osoby (viz *Buck proti Německu*, č. 41604/98, rozsudek ze dne 28. dubna 2005, § 48).

Zbývalo tedy posoudit, zda byl předmětný zásah nezbytný v demokratické společnosti. Soud podotknul, že ačkoliv se prohlídka účastnilo celkem pět policistů, soudním příkazem byl k prohlídce zmocněn toliko jeden z nich. Ačkoliv byl potom podle vnitrostátního práva vyšetřující policista oprávněn vyžádat si doprovod dalších policistů, přítomnost ostatních policistů při prohlídce nebyla zákonná, neboť tato skutečnost nakonec nebyla nikde zaznamenána (podle příslušného ustanovení ukrajinského trestního řádu bylo přitom nutné k protokolu o průběhu prohlídky připojit podpisy všech, kteří se jí účastnili). I pokud by měl Soud připustit, že stěžovatelka odmítala s policisty spolupracovat, způsob provedení prohlídky se nezdál být přiměřený sledovanému cíli, neboť předmětné prostory byly ponechány ve velkém nepořádku a některé vybavení bylo poničeno (podle Soudu konkrétně nebylo nutné utrhnout dvířka od jedné ze skříněk či rozházet stěžovatelčiny věci a léky po zemi). Z člán-

ku 8 Úmluvy vyplývá navíc povinnost případy, kdy určitá osoba namítá nezákonnost domovní prohlídky, účinně vyšetřit (viz *H. M proti Turecku*, č. 34494/97, rozsudek ze dne 8. srpna 2006, § 26 a 28-29). S ohledem k závěru, ke kterému Soud dospěl na poli článku 3 Úmluvy v jeho procesní složce, však tuto povinnost vnitrostátní orgány nenaplnily. K porušení článku 8 Úmluvy tedy v daném případě došlo.

(iii) Oddělená stanoviska

K rozsudku připojila částečně nesouhlasné stanovisko soudkyně Power-Forde, která nesouhlasila se závěry většiny na poli článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní složce. Podle soudkyně se stěžovatelka nacházela v situaci zcela srovnatelné se zajištěním či zbavením svobody, a v daném případě tedy měla být uplatněna zásada obráceného důkazního břemene (viz výše). Stát v této souvislosti důvěryhodně neprokázal, jak ke zranění stěžovatelky došlo. Průběh prohlídky a agresivita přítomných policistů ve spojení se zranitelností stěžovatelky způsobené jejím zdravotním stavem přitom muselo ve stěžovatelce nutně způsobovat pocity strachu, úzkosti a podřízenosti. I přes relativně malou závažnost zranění stěžovatelky proto byla stěžovatelka vystavena nelidskému a ponižujícímu zacházení.

VZDĚLÁVÁNÍ

Rozsudek ze dne 2. dubna 2013 ve věcech č. 25851/09, 29284/09 a 64090/09 – Tarantino a ostatní proti Itálii

Senát druhé sekce Soudu dospěl šesti hlasy proti jednomu k závěru, že podmíněním studia na vysoké škole úspěšným složením přijímacího řízení a omezením maximálního počtu studentů, kteří mohou být přijati, nedošlo k porušení článku 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě (právo na vzdělání).

(i) Okolnosti případu

Stěžovateli je 8 italských státních příslušníků, kteří neprošli úspěšně přijímacím řízením na vysokou školu, konkrétně na lékařskou a stomatologickou fakultu, a proto nebyli přijati.

V Itálii se *numerus clausus* (maximální počet uchazečů, které je možné přijmout ke studiu na univerzitě) používá ve vztahu k některým fakultám, jako např. u studia lékařství nebo stomatologie, a to jak v soukromém, tak veřejném sektoru.

První stěžovatelka v letech 2007, 2008 a 2009 neuspěla v přijímacích zkouškách na lékařskou fakultu. Dvakrát podala stížnost k prezidentu republiky. Její žádost postoupit věc Soudnímu dvoru Evropských společenství byla odmítnuta. Dalších sedm stěžovatelů pracovalo několik let nebo stále pracují jako dentální technici nebo hygienisti. Šest z nich v roce 2009 nesložilo přijímací zkoušky na stomatologickou fakultu, ačkoliv měli

relevantní profesní zkušenosti. Poslední stěžovatel si ce přijímací zkoušky složil, avšak ztratil postavení studenta osm let poté, co po přijetí ke studiu nesložil potřebné zkoušky. Tito stěžovatelé nepoužili opravné prostředky, protože by podle jejich názoru nebyli účinné.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K tvrzenému porušení článku 2 Protokolu č. 1 Úmluvy

Všech osm stěžovatelů namítalo, že stanovení maximálního počtu studentů, které je možné přijmout na vysoké školy, porušuje jejich právo na vzdělání.

Soud uvedl, že s přihlédnutím k tomu, že italské soudy soustavně odmítaly žádosti stěžovatelů v obdobných případech, pokus zahájit před nimi řízení neměl žádnou vyhlídku na úspěch. Ačkoliv tedy někteří stěžovatelé nepředložili své případy italským soudům, je třeba jejich stížnosti prohlásit za přijatelné.

Dále Soud podotkl, že stanovení povinnosti složit přijímací zkoušku a omezení maximálního počtu uchazečů, kteří mohou být přijati, bylo předvídatelné a sledovalo legitimní cíl zajištění příslušné úrovně znalostí budoucích odborníků na základě vysoce kvalitního vzdělání.

Ohledně přiměřenosti namítaného opatření Soud shledal, že určení nejvhodnějších uchazečů na základě relevantních testů bylo přiměřeným opatřením sloužícím k tomu, aby byla zajištěna minimální úroveň vzdělání na univerzitách.

Pokud se jednalo o maximální počet uchazečů, kterým bylo umožněno studovat na univerzitě (*numerus clausus*), stěžovatelé zpochybňovali oba důvody, o které se toto opatření opíralo, tedy kapacita a zdroje vysokých škol a společenská potřeba ve vztahu k určitým profesím.

Ohledně kapacit a zdrojů vysokých škol Soud uvedl, že se jedná o legitimní, relevantní a akceptovatelný důvod. V této souvislosti Soud zejména připomněl, že Úmluva zaručuje toliko právo na přístup k existujícímu vzdělání v míře, v jaké je v dané zemi dostupné. Omezení počtu studentů i na soukromých školách je dle Soudu též odůvodněné, jelikož rovněž soukromé univerzity jsou částečně závislé na státních dotacích a přístup k vzdělání na nich by neměl být dostupný pouze na základě finančních možností kandidátů bez ohledu na jejich předpoklady.

Ohledně důvodů opírajících se o potřeby společnosti ve vztahu k určitým profesím Soud uvedl, že toto kritérium je do určité míry omezující, jelikož je konstruováno bez ohledu na širší kontext Evropské unie a nebere ani v potaz potřeby soukromého sektoru. Přesto však je dle Soudu vyvážené, jelikož státy jsou oprávněny přijmout opatření k omezení státních výdajů. Vzdělání na vysoké škole totiž vyžaduje velké náklady ze státního rozpočtu a v případě, že by vysoké školy produkovaly velké množství absolventů, kteří by ne-

našli pracovní uplatnění, znamenalo by to pro stát další velké výdaje. Soud též nepovažoval za nerozumné, že italské orgány založily své výpočty na předpokladu, že vysoké procento absolventů hledá práci v Itálii a neusiluje o práci v zahraničí. Konečně, Soud zohlednil též skutečnost, že stěžovatelé mohli studovat jiný obor, který jim byl blízký a kde omezení počtu studentů neplatilo, mohli jít studovat do zahraničí a o přijetí na jimi vybranou vysokou školu mohli usilovat opakovaně bez omezení.

Soud proto uzavřel, že vnitrostátní orgány nepřekročily prostor pro uvážení, který jim v dané oblasti ponechává článek 2 Protokolu č. 1, a k porušení tohoto ustanovení proto nedošlo.

Závěrem Soud též shledal, že nedošlo k porušení článku 2 Protokolu č. 1 ani u samostatné námitky posledního stěžovatele, který byl nucen skládat nové přijímací zkoušky po vyloučení ze studia na univerzitě.

(iii) Oddělené stanovisko

Se závěry většiny se v obsáhlém částečném nesouhlasném stanovisku neztotožnil soudce Pinto de Albuquerque.

Rozsudek ze dne 30. května 2013 ve věci č. 7973/10 – Lavida a ostatní proti Řecku

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že nepřijetím účinných desegregačních opatření ve vztahu k základní škole navštěvované výlučně romskými žáky došlo k porušení článku 14 Úmluvy (zákaz diskriminace) ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě (právo na vzdělání).

(i) Okolnosti případu

Stěžovatelé, 23 řeckých státních příslušníků romského etnika náležejících do osmi rodin, bydlí ve městě Sofades, kde polovinu obyvatel tvoří osoby romského původu. V rozhodné době existovaly v Sofades čtyři základní školy. Jedna z nich, základní škola č. 4, byla zbudována na starém sídlišti obývaném romským společenstvím a zároveň poblíž nového sídliště, které bylo připojeno do spádové oblasti uvedené školy. Stěžovatelé, kteří byli ve školním roce 2009/2010 ve věku povinné školní docházky, se vzdělávali ve škole č. 4.

V květnu a v červenci 2009 právní zástupce stěžovatelů zaslal ministerstvu školství dopis, v němž uvedl, že děti navštěvují základní školy č. 1 a 4 v rozporu s jejich spádovými oblastmi, přičemž situaci označil za „jasnou etnickou segregaci“, která porušuje jak řecké právo, tak mezinárodní lidskoprávní normy a zejména Úmluvu, jak byla vyložena ve věci *Sampanis a ostatní proti Řecku* (č. 32526/05, rozsudek ze dne 5. června 2008). Na dopis nepřišla žádná odpověď.

V září 2009 rodiče stěžovatelů údajně požádali ředitele základní školy č. 1 o souhlas se zapsáním jejich dětí. Ten to odmítl s tím, že státní orgány rozhodly, že děti by měly pokračovat v docházce do školy č. 4. V listo-

padu 2009 se právní zástupce stěžovatelů znovu obrátil na ministerstvo školství, které však opět nereagovalo.

V lednu 2012 se konalo jednání, kterého se účastnil mj. ministr školství, zvláštní sekretář pro mezikulturní vzdělávání, starosta města Sofades a představitelé rodičovských sdružení. Výsledkem jednání byl plán přijetí řady opatření.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K torzenému porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1

Stěžovatelé s odvoláním na článek 14 Úmluvy (zákaz diskriminace) ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1 (právo na vzdělání) namítali, že děti byly umístěny v základní škole vyhrazené pro romské děti, a tvrdili, že umístění v této škole zbavilo stěžovatele jako romské žáky řádného vzdělání.

Soud uvedl, že základní škola č. 4 v Sofades byla navštěvována výlučně romskými dětmi. Navzdory pravidlu, že děti mají být vzdělávány ve školách umístěných poblíž jejich domovů, žádné neromské dítě územně náležející ke škole č. 4 nebylo vzděláváno v této škole. Do této školy byly naopak autobusem sváženy romské děti, které bydlely na novém sídlišti, a náležely tak do spádové oblasti jiné školy.

Soud dále uvedl, že škola č. 4 byla běžná škola, která nabízela obdobný program jako jiné státní základní školy.

Soud konstatoval, že přestože byly příslušné orgány informovány o existenci etnické segregace při vzdělávání romských dětí v Sofades, nedokázaly přijmout účinná opatření. Různé plány k vyřešení situace byly přijímány již od roku 2010, avšak nikdy nebyly realizovány z důvodu odmítnutí městské rady města Sofades a především silně nepřátelské reakce rodičů neromských žáků.

Soud proto uzavřel, že byt státní orgány nejednaly v úmyslu stěžovatele diskriminovat, skutečnost, že po tři roky dopustily trvání stavu, kdy školu č. 4 navštěvovali výlučně romští žáci, a vzdaly realizaci účinných desegregačních opatření, nelze objektivně odůvodnit žádným legitimním cílem. Došlo proto k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1.

ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI NA VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍCH

Rozsudek ze dne 18. června 2013 ve věci č. 14326/11 – Banel proti Litvě

Senát druhé sekce Soudu rozhodl, že v souvislosti s úmrtím syna stěžovatelky Litva nedostála svým pozitivním závazkům vyplývajícím z článku 2 Úmluvy zajistit praktické fungování právní úpravy zajišťující bezpečnost osob na veřejných prostranstvích a účinně

vyšetřit nedbalostní jednání, které vedlo k tragické události.

(i) Okolnosti případu

V roce 2005 si třináctiletý syn stěžovatelky hrál s dalšími dětmi na balkóně budovy ve Vilnius. Balkón se zřítil a jeho část spadla na syna stěžovatelky, který na místě podlehl svým zraněním. Další dvě děti utrpěly lehčí zranění. Téhož dne policie zahájila vyšetřování. Stěžovatelka v rámci trestního řízení uplatnila nárok na náhradu nemajetkové újmy. Namítala, že selhal dohled magistrátu města nad budovou a v důsledku toho její syn zemřel. V lednu 2007 byl jistý A. J., zaměstnanec podniku, který měl v náplni práce starat se o stav budovy, obviněn z nedodržení svých povinností, jelikož neprohlížel dotčenou budovu a neinformoval magistrát města o jejím stavu.

V říjnu 2007 státní zástupce zastavil vyšetřování s tím, že obecně je povinností magistrátu města dohlížet na stav budov, nicméně v daném případě nebylo možné určit, zda to byl magistrát města či výše zmíněný podnik, který měl udržovat dotčenou budovu. Podle státního zástupce nebylo možné určit konkrétní osobu, která byla odpovědná za údržbu nemovitosti. Stěžovatelku odkázal na občanskoprávní řízení proti magistrátu města, případně uvedenému podniku; toto řízení však stěžovatelka nikdy nezačala. Stěžovatelka se odvolala, vyšetřování bylo obnoveno, nicméně následně opět zastaveno s poukazem na skutečnost, že nebylo možné určit osobu odpovědnou za stav budovy. Bylo nicméně konstatováno, že vlastníkem budovy byl magistrát města. Státní zástupce rovněž uvedl, že město si muselo být vědomo špatného stavu budovy, avšak v důsledku personálních změn na magistrátu města nebyl na magistrátu v době události nikdo, kdo by byl odpovědný za stav zchátralých a nepoužívaných budov. Na základě odvolání stěžovatelky ve věci rozhodoval v lednu 2009 soud, který dospěl k závěru, že vyšetřování nebylo dostatečně důkladné a účinné, a rozhodnutí státního zástupce o zastavení vyšetřování zrušil. V červnu 2009 státní zástupce opět zastavil vyšetřování s poukazem na rozporuplnost důkazů a z toho vyplývající nesnáze při určení konkrétní odpovědné osoby. V září 2009 se stěžovatelka odvolala. Namítala, že ani po čtyřech letech od smrti syna nebyla určena osoba odpovědná za neutěšený stav dotčené budovy. Vyšetřování bylo obnoveno, byl určen jistý K. G., který měl být odpovědný za stav budovy. Následně však bylo řízení znovu zastaveno s tím, že v důsledku změn nebyla v době incidentu na magistrátu města osoba odpovědná za stav budovy. V reakci na odvolání stěžovatelky soud konstatoval, že došlo k promlčení trestného činu, který připadal v úvahu, a trestní řízení zastavil. Soud vyššího stupně toto rozhodnutí s konečnou platností potvrdil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K torzenému porušení článku 2 Úmluvy

Stěžovatelka poukazovala na to, že stát neochránil právo jejího syna na život dle článku 2 Úmluvy a že vyšetřování okolností smrti jejího syna nebylo účinné.

Soud úvodem připomněl, že právo na život zavazuje státy nejenom zdržet se úmyslných a nezákonných zásahů do práva na život, ale rovněž přijmout vhodná opatření za účelem ochrany života (např. *L. C. B. proti Spojenému království*, č. 23413/94, rozsudek ze dne 9. června 1998, § 36). Pozitivní závazky státu se v tomto smyslu vztahují k jakékoli činnosti, jíž bude dotčeno právo na život (*Öneryildiz proti Turecku*, č. 48939/99, rozsudek velkého senátu ze dne 30. listopadu 2004, § 71). Musí být navíc prokázáno, že příslušné orgány v rozhodné době věděly nebo mohly vědět o skutečném a bezprostředním riziku ve vztahu k životu jednotlivce a nečinily taková preventivní opatření, která od nich bylo možné rozumně očekávat (*Keenan proti Spojenému království*, č. 27229/95, rozsudek ze dne 3. dubna 2001, § 90). Soud rovněž připomněl, že v případě smrti nebo vážné újmy na zdraví musí vnitrostátní orgány zajistit účinné vyšetřování, které povede k osvětlení skutkového stavu, určení zodpovědných osob a poskytnutí vhodné náhrady obětem (*Šilih proti Slovinsku*, č. 71463/01, rozsudek velkého senátu ze dne 19. dubna 2009).

V projednávané věci Soud v první řadě zkoumal, zda Litva dostala svému pozitivnímu závazku přijmout právní úpravu zajišťující bezpečnost osob na veřejných prostranstvích a zajistit, aby právní úprava v praxi účinně fungovala. K prvnímu aspektu Soud uvedl, že příslušné právní předpisy upravující péči a údržbu budov, včetně těch ve zchátralém stavu, byly přijaty. Z těchto předpisů též vyplývala odpovědnost města za stav dané budovy. Litevské orgány ovšem nezajistily, aby tyto právní předpisy byly v praxi účinně dodržovány. V této souvislosti Soud konstatoval, že během vyšetřování bylo zjištěno, že magistrát města si byl vědom neutěšeného stavu budovy v době smrti syna stěžovatelky, nicméně neplnil svoji zákonnou povinnost zajistit péči o takovou budovu. V rozhodné době probíhající organizační reforma dle Soudu nemohla odůvodnit nečinnost příslušných orgánů. Stejně tak nemohly být důvodem nepřijetí účinných opatření k zabránění hrozícího rizika nejasnosti ohledně vlastnictví budovy. Jelikož tedy v projednávané věci nebyl právní rámec ochrany bezpečnosti osob na veřejných prostranstvích v praxi funkční, Litva nedostala svým pozitivním závazkům vyplývajícím z článku 2 Úmluvy.

Soud dále zkoumal, zda Litva splnila svůj další pozitivní závazek vyplývající z článku 2 Úmluvy, konkrétně povinnost zajistit v případě nedbalostního jednání ohrožujícího život adekvátní a včasné zjištění odpovědné osoby. V této souvislosti Soud poukázal na skutečnost, že vyšetřování bylo několikrát zastaveno a ná-

sledně nebylo údajně možné zjistit osobu odpovědnou za stav budovy, přičemž samy vnitrostátní orgány uznaly, že vyšetřování nebylo důkladné. Vyšetřování bylo prodlužováno do té míry, že muselo být z důvodu promlčení zastaveno. Jelikož nebyla určena osoba odpovědná za stav budovy, stěžovatelka by měla problémy se získáním náhrady v občanskoprávním řízení, které mohla zahájit po uzavření trestního případu. Ani v tomto ohledu tedy Litva svým pozitivním závazkům plynoucím z článku 2 Úmluvy nedostála.

Soud proto uzavřel, že vnitrostátní orgány nevyvinuly dostatečné úsilí za účelem ochrany práva syna stěžovatelky na život. Došlo tudíž k porušení článku 2 Úmluvy.

(iii) Oddělené stanovisko

K rozsudku je připojeno částečně souhlasné a částečně nesouhlasné stanovisko soudce Sajó. Tento soudce měl především za to, že riziko smrtelného úrazu v důsledku stavu předmětné budovy nebylo v rozhodnou dobu dostatečně předvídatelné, a většina tak v rozporu s dosavadní judikaturou rozšířila pojem pozitivních závazků států v dané oblasti.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Rozsudek ze dne 18. června 2013 ve věci č. 50474/08 – Bor proti Maďarsku

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy, protože stát nesplnil svůj pozitivní závazek chránit stěžovatelovo právo na respektování obydlí. Stejně tak Soud jednomyslně rozhodl, že byl porušen čl. 6 odst. 1 Úmluvy, protože občanskoprávní řízení v dané věci trvalo nepřiměřeně dlouhou dobu.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel žije v domě, který leží naproti železniční stanici v Zalaegerszegu před místem, odkud vyjíždějí vlakové soupravy. V roce 1998 Maďarská drážní společnost („MDS“) ve svých vlacích nahradila parní motory za motory dieselové, v důsledku čehož se mnohonásobně zvýšila hloučnosť. V roce 1991 stěžovatel podal občanskoprávní žalobu proti MDS a žádal o snížení hloučnosti. Konkrétně navrhoval, aby MDS na daném místě zajistila konstrukci protihlukové bariéry a modernizovala nádraží. Dále požadoval, aby docházelo k přehřívání motorů na jiném místě a aby určité motory nebyly vůbec používány. Mezi lety 1992 a 1998 bylo řízení opakovaně přerušeno na žádost účastníků. V roce 1995 se stěžovatel obrátil na příslušné úřady ochrany životního prostředí, které stanovily hlukové limity na přehřívání vlaků. V roce 1998 pak uložily MDS pokutu za překročení těchto limitů. V příslušném občanskoprávním řízení bylo také rozhodnuto, že úroveň hluku překročila stanovené limity. MDS se měla zdržet dalšího nadměrného obtěžování

hlukem. Odvolací soud přitom částečně zrušil prvoinstančním soudem stanovené povinnosti postavit protihlukovou bariéru a nahradit stěžovateli újmu způsobenou snížením ceny jeho domu. MDS v letech 2010 až 2012 učinila několik protihlukových opatření (např. snížení počtu projíždějících vlaků, renovace motorů, elektrifikace výhybek apod.), která vedla ke snížení úrovně hluku, dle stěžovatelova názoru ale v nočních hodinách stále docházelo k překračování stanovených limitů.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy

Stěžovatel namítal, že vzhledem k hluku, který vznikl v souvislosti s provozem vlakového nádraží, je jeho dům prakticky neobyvatelný. Dodával, že mu nebyla poskytnuta účinná a včasná ochrana proti vzniklým nepříjemnostem.

Soud úvodem zmínil, že Úmluva výslovně nestanoví právo na klidné životní prostředí. Pokud byl ovšem jednotlivec přímo a závažně poškozen hlukem, může tato situace vyvolat otázku souladu s článkem 8 Úmluvy (viz *Hatton a ostatní proti Spojenému království*, č. 36022/97, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2003, § 96). K tomu Soud dodal, že v jeho přezkumu není věcného rozdílu v tom, zda je daná věc analyzována z pohledu pozitivních či negativních závazků, použitelné zásady jsou totiž vesměs stejné. V obou případech je nezbytné vzít na zřetel dosažení spravedlivé rovnováhy mezi protichůdnými zájmy jednotlivce a společnosti a v obou případech státu náleží určitý prostor pro uvážení při volbě postupů pro dosažení souladu s Úmluvou. Při posuzování toho, zda bylo dosaženo požadované rovnováhy, pak mají i ve vztahu k pozitivním závazkům jistou relevanci cíle uvedené ve druhém odstavci článku 8 Úmluvy (tamtéž, § 98). Závěrem shrnutí obecných zásad Soud připomněl, že pokud hluk podstatně převyšuje stanovené limity a stát nereaguje přijetím vhodných opatření, může tato skutečnost sama o sobě vést k závěru o porušení článku 8 Úmluvy (srov. *Oluić proti Chorvatsku*, č. 61260/08, rozsudek ze dne 20. května 2010, § 48-66,

nebo *Deés proti Maďarsku*, č. 2345/06, rozsudek ze dne 9. listopadu 2010, § 23).

V této věci měly maďarské orgány pozitivní závazek dosáhnout spravedlivé rovnováhy mezi zájmem stěžovatele na klidném prostředí pro život a zájmem obce a jejích obyvatel mít k dispozici vlakovou dopravu. Soud podotkl, že trvalo více než 16 let, než došlo k zmíněnému vyvážení a vydání vykonatelného soudního rozsudku. Stěžovatel proto kvůli vzniklým nepříjemnostem nemohl pokojně užívat svůj dům po nepřipustně dlouhou dobu a nebyl chráněn proti nadměrnému obtěžování hlukem. Soud zopakoval, že stát má prostor pro uvážení při volbě postupů pro dosažení souladu s Úmluvou, pokud jde o regulační a jiná opatření, jejichž účelem je ochrana práv zaručených v článku 8 Úmluvy (srov. *Deés proti Maďarsku*, cit. výše, § 23). Existence systému sankcí ovšem nepostačuje, pokud není uplatňován účinně a včas. V tom ohledu Soud zopakoval, že vnitrostátní soudy selhaly ve stanovení jakéhokoliv vynutitelného opatření, díky kterému by stěžovatel nemusel nést nepřiměřené břemeno po dobu zhruba 16 let. Soud proto shledal, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy, protože stát nesplnil svůj pozitivní závazek chránit stěžovatelovo právo na respektování obydlí.

b) K tvrzenému porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy

Na poli čl. 6 odst. 1 Úmluvy stěžovatel namítal nepřiměřenou délku řízení před maďarskými občansko-právními soudy. Po odečtení období, která pro posouzení přiměřenosti délky řízení nelze započítat, konkrétně období, kdy bylo řízení přerušeno na žádost stěžovatele, případně obou účastníků, trvalo řízení před soudy dvou instancí celkově deset let a sedm měsíců. Soud připomněl, že shledal porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy v mnoha obdobných případech (viz *Frydlender proti Francii*, č. 30979/96, rozsudek velkého senátu ze dne 27. června 2000). Jelikož neshledal důvod se v této věci od své judikatury odchýlit, shledal i zde porušení práva na spravedlivý proces.

SLOVO ZÁVĚREM

Jak již je zvykem, na poslední straně Zpravodaje vám přinášíme stručné informace o nejčerstvějších rozhodnutích Soudu, přičemž u většiny z těchto judikátů naleznete podrobnější anotaci v příštím čísle. To vyjde na přelomu roku a bude pokrývat období od července do září 2013.

V tomto letním období Soud vydal ve vztahu k České republice pouze dva rozsudky. Ve věci *Kummer proti České republice* (č. 32133/11, rozsudek ze dne 25. července 2013) Soud shledal porušení článku 3 Úmluvy (zákaz mučení) jak v jeho hmotněprávní složce z důvodu nepřiměřeného použití donucovacích prostředků na policejní stanici, tak v jeho procesní složce z důvodu neadekvátního a nedostatečně nezávislého a nestranného vyšetření této události. Ve věci *Čeppek proti České republice* (č. 9815/10, rozsudek ze dne 5. září 2013) Soud dospěl k závěru, že tím, že vnitrostátní soud účastníky řízení neupozornil na to, že zamýšlí při rozhodování o náhradě nákladů řízení uplatnit moderační právo podle § 150 o. s. ř., porušil v rozporu s čl. 6 odst. 1 Úmluvy zásadu kontradiktornosti řízení.

Soud dále ve vztahu k České republice vydal 11 rozhodnutí, jimiž byla příslušná stížnost buď prohlášena za nepřijatelnou, nebo bylo řízení o ní zastaveno. Zmíňme především rozhodnutí ve věcech *Šumbera proti České republice* (č. 36687/09, rozhodnutí ze dne 17. září 2013) a *Morawetz proti České republice* (č. 11179/06, rozhodnutí z téhož dne), jimiž Soud odmítl další dvě stížnosti majitelů domů na regulaci nájemních vztahů, po řadě pro zneužití práva podat stížnost (stěžovatel Soud neinformoval o tom, že po určité dobu, o které tvrdil, že nemohl za pronájem bytu účtovat neregulované nájemné, ve skutečnosti byt pronajal za tržní nájemné) a nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků (zejména ústavní stížnosti). Soud dále zastavil řízení o dvou stížnostech poukazujících na přeplněnost českých věznic (*Brandejs a Holoubek proti České republice*, č. 16878/09 a 40818/09, rozhodnutí ze dne 24. září 2013), jelikož stěžovatelé poté, co obdrželi stanovisko vlády k vyjádření, již dále se Soudem nekomunikovali. Konečně, Soud též ve dvou případech použil své nedávné rozhodnutí ve věci *Umlaufová proti České republice* (č. 3794/08, rozhodnutí ze dne 29. ledna 2013), o němž jsme informovali v minulém Zpravodaji, a odmítl dvě stížnosti povinných osob v restituci pro nevyčerpání vnitrostátních opravných pro-

středků (*Šupovi proti České republice*, č. 61927/11, rozhodnutí ze dne 2. července 2013, a *Pospíšil proti České republice*, 10932/11, rozhodnutí z téhož dne).

Přestože měl Soud během srpna prázdniny, přijal i tak ve vztahu k **dalším státům Rady Evropy** celou řadu důležitých rozsudků a rozhodnutí.

Nejen Česká republika řeší či řešila otázku regulace výše nájemného. Ve věci *Nobel a ostatní proti Nizozemsku* (č. 27126/11 a další, rozhodnutí ze dne 2. července 2013) Soud dospěl k závěru, že stížnost tří majitelů domů v Amsterdamu je zjevně neopodstatněná, jelikož, stručně řečeno, stěžovatelé i při regulovaném nájemném dosahovali přijatelný zisk.

Stejně tak nejen v České republice určité skupiny obyvatel pořádají pochody proti „cikánské kriminalitě“. Ve věci *Vona proti Maďarsku* (č. 35943/10, rozsudek ze dne 9. července 2013) Soud konstatoval, že rozpuštění *Maďarských gard*, sdružení založeného krajně pravicovou stranou *Jobbik*, z důvodu organizování takových pochodů bylo v souladu s článkem 11 Úmluvy zaručujícím svobodu sdružování.

Zajímavý problém Soud řešil ve věci *Ciobanu proti Rumunsku a Itálii* (č. 4509/08, rozsudek ze dne 9. července 2013), v níž stěžovatel namítal, že mu rumunské orgány nezapočítaly do trestu odnětí svobody dobu, po kterou mu byla v Itálii vydávací vazba nahrazena „domácí vazbou“, kterou však rumunský právní řád nezná a nepovažuje ji za zbavení svobody.

Konečně, zmíníme i další díl v patrně nikdy nekončícím úsilí monacké princezny o to, aby sdělovací prostředky nepublikovaly její fotografie. Ve věci *von Hannover proti Německu (č. 3)* (č. 8772/10, rozsudek ze dne 19. září 2013) Soud shledal, že fotografie stěžovatelky doprovázející článek o tom, že pronajímá svůj prázdninový dům, nezasahuje nepřiměřeně do jejího soukromí.

Tolik tedy stručné nalákání na příští číslo Zpravodaje, ve kterém toho, jako obvykle, najdete mnohem více. Budete-li mít jakýkoli podnět, např. ohledně typu informací týkajících se Soudu, které byste ve Zpravodaji uvítali, neváhejte nás kontaktovat (kvz@msp.justice.cz). Děkujeme za vaši přízeň.

Mgr. Petr Konůpka,
zástupce vládního zmocněnce

Zpravodaj vydává Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, Ministerstvo spravedlnosti, kterou tvoří: JUDr. Vít Alexander Schorm, Mgr. Petr Konůpka, Ota Hlinomaz, LL.M., Mgr. Taťána Jančárková, LL.M., Mgr. Viktor Kunderák, Mgr. Eva Petrová, Mgr. Vladimír Pysk.
Obsah Zpravodaje: Mgr. Petr Konůpka. Úvodní fotografie: © Vít Alexander Schorm.